EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 1.6.2018
COM(2018) 385 final

2018/0209 (COD)

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS

dėl Aplinkos ir klimato politikos programos (LIFE), kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1293/2013

(Tekstas svarbus EEE)

{SEC(2018) 275 final} - {SWD(2018) 292 final} - {SWD(2018) 293 final}

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

Šiame pasiūlyme nustatyta taikymo pradžios data – 2021 m. sausio 1 d. Pasiūlymas teikiamas 27 valstybių narių Sąjungai, atsižvelgiant į 2017 m. kovo 29 d. Europos Vadovų Tarybos gautą Jungtinės Karalystės pranešimą dėl jos ketinimo išstoti iš Europos Sąjungos ir Euratomo remiantis Europos Sąjungos sutarties 50 straipsniu.

• Pagrindimas ir tikslai

Aplinkos ir klimato problemos daro poveikį ES piliečių sveikatai ir gyvenimo kokybei, taip pat gamtos išteklių prieinamumui ir būklei, dėl jų patiriama socialinių ir ekonominių išlaidų. Perėjimas prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ir žiedinės ekonomikos – tai Europos ekonomikos modernizavimo projektas ir J.-C. Junkerio vadovaujamos Komisijos prioritetas. Siekiant pereiti prie šiuolaikiškos, švarios ir labiau žiedinės ekonomikos, reikia iš esmės perorientuoti investicijas ir investuoti į naują infrastruktūrą, naujas technologijas, naujus verslo modelius ir naujus visų rūšių prekių ir paslaugų, įskaitant maistą ir gamtos išteklius, gamybos bei vartojimo būdus. ES yra pasaulinė aplinkos apsaugos ir klimato politikos lyderė. Per pastaruosius 40 metų ES vykdė plačią aplinkos politiką, įsteigė įvairių fondų ir taikė įvairias priemones – visa tai tapo šiuolaikiškiausiais pasaulyje standartais. ES nori išlaikyti ir stiprinti šį vaidmenį.

Gyventi gerai pagal mūsų planetos išgales – būtinybė ir prioritetas. Sąjungai siekiant tapti švaria, žiedine, energiją efektyviai vartojančia, mažo anglies dioksido kiekio technologijų ir klimato kaitos poveikiui atsparia visuomene, programai LIFE tenka skatinamasis vaidmuo. Pagal programą LIFE teikiant tikslinę paramą politikai ir skverbimosi į rinką veiksmams išsaugoma, saugoma ir gerinama aplinkos kokybė, saugoma žmonių sveikata ir siekiama apdairaus bei racionalaus gamtos išteklių naudojimo.

Be to, programa LIFE taip pat padedama vykdyti ES įsipareigojimus, prisiimtus pagal Paryžiaus susitarimą dėl klimato kaitos, kurti energetikos sąjungą, įgyvendinti 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategiją ir siekti ilgalaikių priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo tikslų. Programa taip pat atitinka ES siekį tapti pasauline atsinaujinančiosios energijos srities lydere.

Kaip nurodyta komunikate „Tolesni tvarios Europos ateities užtikrinimo žingsniai“, Jungtinių Tautų Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m. ir 17 darnaus vystymosi tikslų yra pagrindinis visų ES politikos krypčių orientyras, taigi turėtų būti integruoti į būsimą daugiametę finansinę programą.

Nors pagal 2014–2020 m. programą LIFE[1] tam tikros problemos tiesiogiai sprendžiamos vietoje, programos pagrindinis poveikis yra netiesioginis, labiau skatinamojo pobūdžio – remti nedidelio masto veiksmus, kuriais siekiama pradėti, plėsti arba paspartinti tvarią gamybos, platinimo ir vartojimo praktiką, taip pat saugoti gamtinį kapitalą:

– palengvinant geriausios praktikos ir žinių plėtojimą ir mainus,

– didinant gebėjimus ir spartinant aplinkos ir klimato teisės aktų bei politikos įgyvendinimą, taip pat palengvinant perėjimą prie švarios energijos,

[1] 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1293/2013 dėl aplinkos ir klimato politikos programos (LIFE) įsteigimo ir kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 614/2007 (OL L 347, 2013 12 20, p. 185).

– padedant suinteresuotiesiems subjektams išbandyti mažos apimties technologijas ir sprendimus, taip pat

– telkiant lėšas iš kitų šaltinių.

Šio požiūrio reikėtų laikytis ir 2021–2027 m. daugiametėje finansinėje programoje.

Klimato aspektą integravus į visas kitos daugiametės finansinės programos priemones bus lėšų reikalingoms inovacijoms, socialinei adaptacijai ir įmonių, darbuotojų bei piliečių įgalėjimui, siekiant plėtoti gebėjimus ir įgūdžius spręsti su klimato kaita susijusias problemas. Programa LIFE bus remiamos nedidelio masto inovacijos, kurios padės piliečiams imtis veiksmų klimato srityje ir jų bendruomenėms naudingos veiklos.

• **Suderinamumas su kitomis Sąjungos politikos sritimis**

Programa LIFE yra vienintelis ES fondas, skirtas tik aplinkos ir klimato politikos tikslams. Gana kuklaus biudžeto programa siekiama užpildyti nišą, atsirandančią tarp ES programų, pagal kurias remiami moksliniai tyrimai ir inovacijos, ir ES programų, pagal kurias finansuojamas plataus masto diegimas. Taigi šia programa užpildoma spraga tarp naujų žinių kūrimo ir jų įdiegimo.

ES lygmeniu didelės investicijos į aplinkos ir klimato politiką pirmiausia finansuojamos pagal didelio masto finansavimo programas, įtraukiant aplinkos ir klimato tikslus į tų programų uždavinius (integravimas), įskaitant regioninės plėtros fondus, žemės ūkio ir kaimo plėtros fondus, jūrų reikalų ir žuvininkystės fondus, mokslinių tyrimų ir inovacijų programą „Europos horizontas“, Europos infrastruktūros tinklų priemonę, taip pat išorės politikos priemones ir Sąjungos finansines priemones, o pagrindinis programos LIFE poveikis yra netiesioginis, t. y. per jos skatinamąją funkciją remti mažos apimties veiksmus, kuriais siekiama pradėti, plėsti arba paspartinti švarią ir tvarią gamybos, platinimo ir vartojimo praktiką, taip pat gerinti aplinkos kokybę ir padėti siekti Sąjungos klimato tikslų.

Reikėtų siekti pagal programą LIFE ir pagal kitas ES programas teikiamų dotacijų (pvz., demonstraciniams projektams pagal programą „Europos horizontas“) sinergijos, nes, nors programų tikslai, mastas ir pobūdis skiriasi, jų veikla tam tikrose srityse yra susijusi. Vykdant mokslinius tyrimus ir inovacijų veiklą, pasirenkamą vykstant strateginio planavimo procesui ir visų pirma vykdomą specialiuose branduoliuose, programa „Europos horizontas“ bus padedama spręsti aplinkos uždavinius ir siekti ES prioritetų. Paprastai programa „Europos horizontas“ apima veiklą, kuria remiamas inovacinių sprendimų, kuriems būdingas tarptautinis aspektas ir kurie yra pirmieji tokie ES bei turi potencialą būti atkartoti Sąjungoje, plėtojimas, demonstravimas ir skverbimasis į rinką. Skatinamasis tradicinių programos LIFE projektų poveikis bus susijęs su tuo, kad bus plėtojamos, bandomos ir demonstruojamos vietoje ir konkrečiomis aplinkybėmis tinkamos ES aplinkos ir klimato politikos įgyvendinimo technologijos arba metodikos, kurias vėliau bus galima diegti plačiu mastu ir naudojant kitų šaltinių finansavimą. Fondo „InvestEU“ potencialą būtų galima panaudoti strateginio pobūdžio ir integruotiesiems projektams finansuoti, taip pat naudojimuisi Programa remti.

Kai kuriose srityse (pvz., gamtos ir biologinės įvairovės, įskaitant jūros ekosistemas) programai LIFE tenka unikalus ir pagrindinis vaidmuo. Pastebėta, kad esama sinergijos ir papildomumo, visų pirma su kaimo plėtros programomis, taip pat, pavyzdžiui, tarp prisitaikymo prie jos projektų ir nelaimių rizikos valdymo. Kita programa LIFE, galiosiančia 2021–2027 m., šią sinergiją ir papildomumą reikėtų didinti, be kita ko, koreguojant mokslinių tyrimų programų apimtį tam tikros veiklos, kuria remiamas perėjimas prie švarios energijos ir kuria padedama siekti klimato kaitos švelninimo tikslų, atžvilgiu.

Perėjimo prie švarios energijos paprogramę integravus į programą LIFE, didėja bendras ES finansavimo nuoseklumas, kartu užtikrinant didžiulį sinergijos su kitais aplinkos ir klimato politikos veiksmais potencialą.

Akivaizdu, kad esama mokslinių tyrimų ir inovacinių veiksmų, susijusių su švarios energijos sritimi, finansuojamų pagal programą „Europos horizontas“, finansavimo papildomumo. Moksliniais tyrimais ir inovaciniais sprendimais, plėtojamais pagal programą „Europos horizontas“, teikiant paramą pionieriams, bus sukurtos naujos kartos technologijos ir geroji patirtis, kurias vėliau bus galima atkartoti, pagal perėjimo prie švarios energijos paprogramę remiant gebėjimų stiprinimą.

Perėjimo prie švarios energijos paprogramė ir Europos infrastruktūros tinklų priemonė viena kitą papildo dėl savo pobūdžio ir pagrindinės intervencinės logikos. Visų pirma, pagrindinei Europos infrastruktūros tinklų priemonės intervencinei logikai būdingas tarpvalstybinis aspektas.

2. TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI

• Teisinis pagrindas ir subsidiarumas

ES veiksmų, susijusių su aplinka ir klimato kaita, pagrindas yra Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 192 straipsnis. Šis teisinis pagrindas taikomas ir veiklai, kuria remiamas perėjimas prie švarios energijos, nes šia veikla tiesiogiai padedama švelninti klimato kaitą. Jau pagal dabartinę programą LIFE tam tikra veikla, kuria didinamas efektyvus energijos vartojimas ir vartojama daugiau atsinaujinančiosios energijos, finansuojama kaip veikla, kuria labai padedama švelninti klimato kaitą, taip pat kaip veikla, kuria teikiama papildomos su aplinka susijusios naudos (pvz., gerinama oro kokybė).

Dauguma aplinkos problemų yra tarpvalstybinės arba tarptautinės, ir valstybės narės vienos negali jų tinkamai išspręsti. ES intervencija yra reikalinga tam, kad būtų galima nustatyti tinkamus mechanizmus, kuriais tokios problemos būtų veiksmingai sprendžiamos ir būtų išvengiama nevykusio koordinavimo.

Be to, gamtos turtas yra Europos viešosios gėrybės, ir kad bendroji rinka tinkamai veiktų, būtinas geras to turto valdymas.

3. RETROSPEKTYVINIO VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI

• Retrospektyvinis vertinimas

Nors 2014–2020 m. programos LIFE naujausio laikotarpio vidurio vertinimo (LVV)[2] buvo imtasi ankstyvame programos įgyvendinimo etape, kai tik buvo pradėti įgyvendinti 2014 ir 2015 m. projektai, vertinimu patvirtina, kad programa įgyvendinama veiksmingai, efektyviai ir tinkamai ir kad ja padedama įgyvendinti strategiją „Europa 2020“. Be to, dauguma suinteresuotųjų subjektų programą LIFE laiko labai svarbia priemone aplinkos ir klimato prioritetams įgyvendinti.

[2] Aplinkos ir klimato politikos programos (LIFE) laikotarpio vidurio vertinimo ataskaita (SWD(2017) 355 *final*).

- **Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis**

Atliekant programos LIFE laikotarpio vidurio vertinimą buvo imtasi įvairios konsultacinės veiklos. Tai buvo i) 12 savaičių viešos konsultacijos (per jas gauta daugiau kaip 250 atsakymų), ii) šeši konkretūs tyrimai (juos atliekant gauta daugiau kaip 200 atsakymų) ir iii) daugiau kaip 150 pokalbių (o prireikus ir apsilankymų vietoje) su pagrindinių suinteresuotųjų subjektų grupėmis, įskaitant projektų gavėjus, projektų koordinatorius, Komisijos tarnybas, Mažųjų ir vidutinių įmonių reikalų vykdomosios įstaigos (EASME) pareigūnus, išorės stebėsenos ekspertus ir finansinių priemonių suinteresuotuosius subjektus.

Taip pat buvo atsižvelgta į Regionų komiteto ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę dėl laikotarpio vidurio vertinimo, nes šie du komitetai numatė galimų programos LIFE variantų po 2020 m.

Dėl šio pasiūlymo rengtos plačios konsultacijos su suinteresuotaisiais subjektais buvo užbaigtos nuomonėmis, gautomis iš aplinkos nevyriausybinių organizacijų, ir tam tikromis papildomomis konsultacijomis su valstybių narių suinteresuotaisiais subjektais.

Konsultacijomis patvirtinta, kad programa yra tinkama klimato ir aplinkos srities poreikiams tenkinti ir problemoms spręsti, taip pat patvirtinta, kad svarbu programą, įskaitant visų pagrindinių rūšių intervencines priemones, tęsti. Tačiau pabrėžta, kad reikia supaprastinti jos administravimą. Buvo pasiūlyta sustiprinti skatinamąjį poveikį ir padidinti integruotųjų projektų potencialą.

- **Poveikio vertinimas**

Siekiant padidinti programos veiksmingumą ir skatinamąjį poveikį, buvo nagrinėtos dvi galimybės, kuriomis būtų siekiama pagerinti programos prieinamumą visų ES valstybių narių pareiškėjams. Galimybė paramą teikti centralizuotai visam nacionalinių informacijos centrų tinklui, o ne nacionaliniams gebėjimų stiprinimo projektams, kaip dabar daroma (šiuo atveju prieiga galima tik tam tikroms valstybėms narėms), buvo įvertinta teigiamai ir turėtų būti įgyvendinama. Galimybė didinti bendro finansavimo lygį gali būti svarstoma vėlesniame etape, ir galbūt šią galimybę galima koreguoti programą įgyvendinant.

Siekiant padidinti programos veiksmingumą ir sustiprinti jos skatinamąjį poveikį, buvo svarstytos kelios papildomos galimybės. Jos buvo įvertintos teigiamai. Tolesnis integruotųjų projektų, kurie ateityje taps strateginiais integruotaisiais projektais, naudojimas laikomas būdu, kuriuo pasiekiamas didžiausias poveikis, – tai nustatyta pagal dabartinę programą LIFE vykdžius su integruotaisiais projektais susijusią bandomąją veiklą. Strateginių integruotųjų projektų aprėpties ir masto didinimas laikoma didžiausiu prioritetu. Tam reikėtų didinti biudžetą, palyginti su esamu programos LIFE biudžetu.

Atlikus poveikio vertinimą nustatyta, kad parama gebėjimų stiprinimui perėjimo prie švarios energijos (tuo padedama švelninti klimato kaitą) srityje, 2014–2020 m. laikotarpiu finansuojama pagal iniciatyvą „Horizontas 2020“, kitoje DFP būtų perkelta į programą LIFE. To priežastis – programa LIFE labiau tinkama dėl intervencinės logikos, tikslų ir vykdymo mechanizmų, taip pat dėl tikslinės paramos gavėjų grupės, palyginti su mokslinių tyrimų ir inovacijų sistema, labiau tinkama pirmų tokių technologijų plėtojimui, o ne jų atkartojimui arba gerinimui finansuoti. Perėjimo prie švarios energijos paprogramę integravus į programą LIFE, šie trūkumai būtų šalinami ir didėtų bendras Sąjungos finansavimo nuoseklumas, kartu užtikrinant sinergijos su kitais aplinkos ir klimato politikos veiksmais potencialą. Klimato srityje į programą LIFE, tęsiant 2014–2020 m. programą LIFE, taip pat bus įtraukta paprogramė „Klimato kaitos švelninimas ir prisitaikymas prie jos“.

Atliekant poveikio vertinimą taip pat atsižvelgta į tai, kaip programos vaidmuo galėtų būti stipresnis įgyvendinant Sąjungos gamtos ir biologinės įvairovės politiką. Nors galimybė pagal

programą LIFE turėti didelį fondą, bendrai valdomą pagal pasidalijamojo valdymo principą, laikyta neveiksminga, programai LIFE galėtų būtų suteiktas didesnis vaidmuo gamtos ir biologinės įvairovės politiką integruojant į kitą ES politiką ir finansavimo programas, nustatant papildomą labiau subalansuotą biudžetą, kuriuo būtų papildomos lėšos, gaunamos pagal kitas finansavimo programas.

Taip pat buvo padaryta išvada, kad pagal Programą reikėtų ir toliau finansuoti mažas dotacijas biologinei įvairovei, taikant savanorišką biologinės įvairovės ir ekosisteminių paslaugų Europos užjūrio teritorijų (BEST) schemą.

Siekiant konsoliduoti Programos gamtos ir biologinės įvairovės elementus, buvo sukurta speciali aplinkos srities paprogramė – „Gamta ir biologinė įvairovė“. Aplinkos sritis taip pat apima paprogramę „Žiedinė ekonomika ir gyvenimo kokybė“; šia paprograme siekiama remti kitus Sąjungos aplinkos politikos aspektus, visų pirma perėjimą prie žiedinės ekonomikos, patikimo ir veiksmingo aplinkos išteklių – oro, vandens ir žemės – valdymą, taip pat gero aplinkos valdymo skatinimą.

Galimybės didinti atkartojimą ir programos lankstumą bei užtikrinti galimybę programa spręsti pagrindinius ir kylančius klausimus supaprastinant reglamentą ir daugiametę darbo programą didelio neigiamo poveikio neturi; taigi abi jas reikėtų įtraukti.

2018 m. balandžio 13 d. Reglamentavimo patikros valdyba dėl poveikio vertinimo pateikė palankią nuomonę su išlygomis.

Savo nuomonėje dėl poveikio vertinimo projekto Reglamentavimo patikros valdyba paprašė išsamiau paaiškinti stebėsenos tvarką ir siūlomus šios iniciatyvos rodiklius. Valdyba taip pat paprašė paaiškinti, kaip siūlomu programos LIFE taikymo srities, susijusios su gamta, išplėtimu bus daromas poveikis programos LIFE koncepcijai, struktūrai ir vykdymo mechanizmui. Nuomonėje pateiktos rekomendacijos buvo įtrauktos į ataskaitą. Visų pirma, poveikio vertinimas buvo išplėstas siekiant parodyti, kaip bus šalinami nustatyti trūkumai, susiję su dabartinio programavimo laikotarpio stebėsenos tvarka. Be to, bus pataisytas Programos vertinimo rodiklių sąrašas, siekiant jį geriau suderinti su programos tikslais. Išsamesnė programos LIFE taikymo srities, susijusios su gamta ir biologine įvairove, išplėtimo analizė pateikta 8 priede, ir šios galimybės aprašymas naujai pateiktas poveikio vertinime.

Santrauka ir Reglamentavimo patikros valdybos teigiama nuomonė pateikta šiuo adresu http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/?fuseaction=ia&year=2018&serviceId=11&s=Search.

- **Supaprastinimas**

Pagal naująjį Finansinį reglamentą, programavimo ir išsamūs sprendimai dėl programos valdymo atidedami iki daugiamečių darbo programų. Šiame etape reikėtų imtis tinkamų priemonių, susijusių su valdymo procedūrų paprastinimu, kaip nustatyta poveikio vertinime.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Poveikis biudžetui ir žmogiškiesiems bei administraciniams ištekliams, reikalingiems šiai programai įgyvendinti, nustatyti prie šio pasiūlymo pridedamoje finansinėje pažymoje.

5. KITI ELEMENTAI

- **Įgyvendinimo planai ir stebėsena, vertinimas ir ataskaitų teikimo tvarka**

Programą LIFE tiesiogiai valdo Europos Komisija. Vykdyti tam tikras dalis perduota Mažųjų ir vidutinių įmonių reikalų vykdomajai įstaigai (EASME), kaip nustatyta 2014–2020 m.

programos LIFE įgyvendinimui. Atsižvelgiant į tai, kad dabartinės programos įgyvendinimo vertinimas apskritai yra teigiamas, ir 2021–2027 m. programos LIFE įgyvendinimą galima perduoti vykdomajai įstaigai, tačiau tai priklausys nuo sąnaudų ir naudos analizės rezultato ir atitinkamų sprendimų, kuriuos reikės priimti.

Vertinimai bus atliekami pagal 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstitucinio susitarimo[3] 22 ir 23 punktus, kuriuose trys institucijos patvirtino, kad galiojančių teisės aktų ir vykdomos politikos vertinimai turėtų būti tolesnių veiksmų pasirinkimo poveikio vertinimų pagrindas. Atliekant vertinimus bus vertinamas Programos poveikis vietoje, tam bus remiamasi Programos rodikliais ir siekiniais, taip pat išsamia analize, kiek Programą galima laikyti tinkama, veiksminga, efektyvia, ar ja kuriama pakankama Europos pridėtinė vertė ir ar programa dera su kitų sričių ES politika. Į vertinimus bus įtraukiama įgyta patirtis, siekiant nustatyti bet kokius trūkumus ar problemas arba bet kokį potencialą dar labiau pagerinti veiksmus arba jų rezultatus ir padėti maksimaliai padidinti jų panaudojimą ir poveikį.

Komisijos pasiūlymu dėl 2021–2027 m. daugiametės finansinės programos nustatytas platesnio užmojo tikslas klimato aspektą integruoti į visas ES programas, siekiant, kad klimato tikslams siekti būtų bendrai skirta 25 proc. ES išlaidų. Šios programos indėlis siekiant minėto bendro tikslo bus stebimas tinkamu suskirstymo lygmeniu pasitelkus ES klimato rodiklių sistemą, įskaitant tikslesnių metodikų, jei tokių yra, taikymą. Komisija, rengdama metinio biudžeto projektą, toliau kasmet teiks informaciją, susijusią su įsipareigojimų asignavimais.

Vykdydama Biologinės įvairovės konvencija nustatytas ataskaitų teikimo prievoles ES taip pat turėtų stebėti su biologine įvairove susijusias savo išlaidas. Taip pat reikėtų laikytis kitų atitinkamuose Sąjungos teisės aktuose nustatytų reikalavimų.

Siekdama remti visapusišką programos teikiamų galimybių panaudojimą padedant siekti klimato tikslų, visais programos rengimo, įgyvendinimo, peržiūros ir vertinimo procesais Komisija sieks nustatyti tinkamus veiksmus.

[3] 2016 m. balandžio 13 d. Europos Parlamento, Europos Sąjungos Tarybos ir Europos Komisijos tarpinstitucinis susitarimas dėl geresnės teisėkūros; OL L 123, 2016 5 12, p. 1–14.

2018/0209 (COD)

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS

dėl Aplinkos ir klimato politikos programos (LIFE), kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1293/2013

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 192 straipsnį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę[4],

atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę[5],

laikydamiesi įprastos teisėkūros procedūros,

kadangi:

(1) Sąjungos aplinkos, klimato ir susijusia švarios energijos politika bei teisės aktais buvo labai pagerinta aplinkos būklė. Vis dėlto tebėra neišspręstų didelių aplinkos ir klimato uždavinių, ir, jeigu jie nebus išspręsti, tai turės didžiulių neigiamų padarinių Sąjungai ir jos piliečių gerovei;

(2) Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1293/2013[6] nustatyta 2014–2020 m. laikotarpio Aplinkos ir klimato politikos programa (LIFE) yra paskutinė iš pastaruosius 25 metus vykdomų Sąjungos programų, kuriomis remiamas aplinkos ir klimato teisės aktų ir politikos prioritetų įgyvendinimas, programa. Ši programa buvo teigiamai įvertinta atlikus laikotarpio vidurio vertinimą[7] ir laikoma veiksminga, efektyvia ir aktualia. Todėl 2014–2020 m. programa LIFE turėtų būti tęsiama, atlikus tam tikrus pakeitimus, nustatytus laikotarpio vidurio vertinime ir vėlesniuose vertinimuose. Atitinkamai, Aplinkos ir klimato politikos programa (LIFE) (toliau – Programa) turėtų būti nustatyta ir laikotarpiui nuo 2021 m.;

(3) kad būtų pasiekti Sąjungos tikslai ir siekiniai, nustatyti aplinkos, klimato ir susijusiais švarios energijos srities teisės aktais, politika, planais ir tarptautiniais įsipareigojimais, Programa turėtų būti padedama pereiti prie švarios, žiedinės, energiją efektyviai vartojančios, mažo anglies dioksido kiekio technologijų ir klimato kaitos poveikiui

---

4 OL C , , p. .

5 OL C , , p. .

6 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1293/2013 dėl aplinkos ir klimato politikos programos (LIFE) įsteigimo ir kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 614/2007 (OL L 347, 2013 12 20, p. 185).

7 Aplinkos ir klimato politikos programos (LIFE) laikotarpio vidurio vertinimo ataskaita (SWD(2017) 355 *final*).

atsparios ekonomikos, aplinkos kokybės apsaugos bei gerinimo ir biologinės įvairovės nykimo sustabdymo bei jos didinimo, imantis tiesioginių intervencinių priemonių arba remiant tų tikslų integravimą į kitų sričių politiką;

(4) Sąjunga yra įsipareigojusi imtis visapusių veiksmų, kad būtų pasiekti Jungtinių Tautų Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. darnaus vystymosi tikslai, – jais pabrėžiamas esminis gamtos išteklių valdymo, siekiant užtikrinti išteklių ilgalaikį buvimą, ekosisteminių paslaugų, jų ryšio su žmonių sveikata ir tvaraus bei socialiniu požiūriu integracinio ekonomikos augimo ryšys. Atsižvelgiant į tai, Programa turėtų būti iš esmės skatinama ir ekonominė plėtra, ir socialinė sanglauda;

(5) Programa turėtų būti prisidedama prie darnaus vystymosi ir padedama siekti Sąjungos aplinkos, klimato ir atitinkamų švarios energijos teisės aktų, strategijų, planų ir tarptautinių įsipareigojimų, visų pirma Jungtinių Tautų Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m.[8], Biologinės įvairovės konvencijos[9], Paryžiaus susitarimo, priimto pagal Jungtinių Tautų bendrąją klimato kaitos konvenciją[10] (toliau – Paryžiaus susitarimas dėl klimato kaitos), tikslų ir siekinių;

(6) kad būtų pasiekti bendrieji tikslai, labai svarbu įgyvendinti žiedinės ekonomikos dokumentų rinkinį[11], 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategiją[12,13,14], Sąjungos gamtos teisės aktus[15] ir su tuo susijusią politiką[16,17,18,19,20];

(7) siekdama laikytis pagal Paryžiaus susitarimą dėl klimato kaitos prisiimtų įsipareigojimų Sąjunga turi tapti energiją efektyviai vartojančia, mažo anglies dioksido kiekio technologijų ir klimato kaitos poveikiui atsparia visuomene. Tam reikia imtis specialiai sektoriams, labiausiai prisidedantiems prie dabartinio išskiriamo CO_2 lygio ir taršos, skirtų veiksmų, kuriais būtų padedama įgyvendinti 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategiją ir valstybių narių integruotus nacionalinius energetikos ir klimato sričių veiksmų planus, taip pat pasirengti Sąjungos ilgalaikei klimato ir energetikos strategijai, galiosiančiai iki amžiaus vidurio. Taip pat, siekiant mažinti pažeidžiamumą dėl neigiamo klimato kaitos poveikio, į Programą turėtų būti įtrauktos priemonės, kuriomis padedama įgyvendinti Sąjungos prisitaikymo prie klimato kaitos politiką;

(8) perėjimas prie švarios energijos yra svarbus indėlis švelninant klimato kaitą ir juo teikiama papildomos naudos aplinkai. Į Programą turėtų būti integruoti gebėjimų stiprinimo veiksmai, kuriais remiamas perėjimas prie švarios energijos, iki 2020 m. finansuojamas pagal iniciatyvą „Horizontas 2020“, nes tų veiksmų tikslas yra ne

---

8 Darbotvarkė iki 2030 m., JT Generalinės Asamblėjos rezoliucija, patvirtinta 2015 9 25.

9 93/626/EEB: 1993 m. spalio 25 d. Tarybos sprendimas dėl Biologinės įvairovės konvencijos sudarymo (OL L 309, 1993 12 13, p. 1).

10 OL L 282, 2016 10 19, p. 4.

11 COM(2015) 614 *final*, 2015 12 2.

12 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategija, COM(2014)15, 2014 1 22.

13 ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategija, COM(2013)216, 2013 4 16.

14 Dokumentų rinkinys „Švari energija visiems europiečiams“, COM(2016) 860, 2016 11 30.

15 Veiksmų planas gamtai, žmonėms ir ekonomikai, COM(2017) 198, 2017 4 27.

16 Europos švaraus oro programa, COM(2013)918.

17 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus (OL L 327, 2000 12 22, p. 1).

18 Dirvožemio apsaugos teminė strategija, COM(2006)231.

19 Europos mažataršio judumo strategija, COM/2016/0501 *final*.

20 Pagal Direktyvos 2014/94/ES 10 straipsnio 6 dalį priimtas alternatyviųjų degalų infrastruktūros diegimo veiksmų planas, 2017 11 8.

finansuoti kompetencijos didinimą ir kurti inovacijas, bet palengvinti jau esamų technologijų, kuriomis galima padėti švelninti klimato kaitą, naudojimą. Šią gebėjimų stiprinimo veiklą įtraukus į Programą, atsirastų paprogramių sinergijos potencialas ir apskritai padidėtų ES finansavimo nuoseklumas. Todėl turėtų būti renkami ir skleidžiami duomenys apie LIFE projektų, įskaitant programą „Europos horizontas“ ir prieš jas buvusias programas, esamų mokslinių tyrimų ir inovacinių sprendimų naudojimą;

(9) švarios energijos teisės aktų poveikio vertinimuose nustatyta, kad Sąjungos energetikos tikslams iki 2030 m. pasiekti 2021–2030 m. kasmet reikės papildomai investuoti 177 mlrd. EUR. Didžiausi atotrūkiai yra susiję su investicijomis į pastatų priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą (efektyvus energijos vartojimas ir nedidelio masto atsinaujinantieji energijos ištekliai), kai kapitalą reikia nukreipti labai įvairiose srityse įgyvendinamiems projektams. Vienas iš perėjimo prie švarios energijos paprogramės tikslų yra stiprinti projektų plėtojimo ir telkimo gebėjimus, ir tuo taip pat padėti panaudoti Europos struktūrinių ir investicijų fondų lėšas bei skatinti investicijas į švarią energiją, taip pat ir taikant fondo „InvestEU“ finansines priemones;

(10) sinergija su programa „Europos horizontas“ turėtų būti užtikrinama, kad, vykstant programos „Europos horizontas“ strateginio mokslinių tyrimų ir inovacijų planavimo procesui būtų atpažintas ir nustatytas poreikis moksliniais tyrimais ir inovacijomis ES spręsti aplinkos, klimato ir energetikos uždavinius. Programa LIFE toliau turėtų teikti postūmį įgyvendinti ES aplinkos, klimato ir švarios energijos politiką ir teisės aktus, be kita ko, perimant ir taikant programos „Europos horizontas“ mokslinių tyrimų ir inovacijų rezultatus ir, kai jais galima padėti spręsti aplinkos, klimato arba perėjimo švarios energijos klausimus, padedant juos diegti platesniu mastu. Programos „Europos horizontas“ Europos inovacijų taryba gali remti naujų proveržio idėjų, galinčių atsirasti įgyvendinant programos LIFE projektus, tobulinimą ir komercializaciją;

(11) veiksmui, kuriam skirtas Programos įnašas, taip pat gali būti skirtas bet kurios kitos Sąjungos programos įnašas, jeigu tais įnašais nekompensuojamos tos pačios išlaidos. Veiksmai, kuriems skiriamas kaupiamasis finansavimas pagal įvairias Sąjungos programas, turi būti tikrinami atliekant tik vien auditą, apimantį visas susijusias programas ir jų atitinkamas taikymo taisykles;

(12) Sąjungos naujausiame aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūros dokumentų rinkinyje[21] nurodyta, kad reikia didžiulės pažangos, siekiant paspartinti Sąjungos aplinkos *acquis* įgyvendinimą ir padidinti aplinkos ir klimato tikslų integravimą į kitų sričių politiką. Todėl Programa turėtų paskatinti reikiamą pažangą plėtojant, bandant ir pakartojant naujus metodus; remiant politikos plėtojimą, stebėseną ir peržiūrą; didinant suinteresuotųjų subjektų dalyvavimą; telkiant investicijas iš įvairių Sąjungos investicinių programų arba kitų finansinių šaltinių, taip pat remiant veiksmus, kuriais siekiama įveikti įvairias pagrindinių planų, reikalaujamų aplinkos teisės aktais, veiksmingo įgyvendinimo kliūtis;

(13) siekiant sustabdyti biologinės įvairovės, įskaitant jūros ekosistemas, nykimą ir ją didinti, reikia remti atitinkamų Sąjungos teisės aktų ir politikos, įskaitant ES

[21] Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „ES aplinkos nuostatų įgyvendinimo peržiūra. Bendri uždaviniai ir kaip bendrai siekti geresnių rezultatų“ (COM/2017/063 *final*).

biologinės įvairovės strategiją iki 2020 m.[22], Tarybos direktyvą 92/43/EEB[23], Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/147/EB[24] ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 1143/2014[25], plėtojimą, įgyvendinimą, vykdymo užtikrinimą ir vertinimą, visų pirma kaupiant žinių bazę, reikalingą politikai plėtoti ir įgyvendinti, taip pat kaupiant, bandant, demonstruojant ir taikant geriausią patirtį ir sprendimus nedideliu mastu arba specialiai pritaikant juos vietos, regioninėms arba nacionalinėms aplinkybėms, įskaitant integruotą prioritetinių veiksmų programos, parengtos pagal Direktyvą 92/43/EEB, taikymą; vykdydama Biologinės įvairovės konvencija nustatytas ataskaitų teikimo prievoles Sąjunga turėtų stebėti su biologine įvairove susijusias savo išlaidas. Taip pat reikėtų laikytis kitų atitinkamuose Sąjungos teisės aktuose nustatytų reikalavimų;

(14) iš pastarojo meto vertinimų, įskaitant ES biologinės įvairovės strategijos iki 2020 m. laikotarpio vidurio peržiūrą ir gamtos teisės aktų tinkamumo patikrą, matyti, kad viena pagrindinių Sąjungos gamtos teisės aktų ir biologinės įvairovės strategijos nepakankamo įgyvendinimo priežasčių yra nepakankamas finansavimas. Sąjungos pagrindinėmis finansavimo priemonėmis, įskaitant [Europos regioninės plėtros fondą, Sanglaudos fondą, Europos žemės ūkio fondą kaimo plėtrai ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondą], galima labai padėti patenkinti šiuos poreikius. Programa tokio integravimo veiksmingumas gali būti toliau didinamas įgyvendinant strateginius gamtos projektus, skirtus skatinti Sąjungos gamtos ir biologinės įvairovės teisės aktų ir politikos įgyvendinimą, įskaitant pagal Direktyvą 92/43/EEB parengtose prioritetinių veiksmų programose nustatytus veiksmus. Strateginiais gamtos projektais veiksmų programos turėtų būti remiamos valstybėse narėse, kad atitinkami gamtos ir biologinės įvairovės tikslai būtų integruoti į kitų sričių politiką ir kitas finansavimo programas, taip užtikrinant, kad šių rūšių politikai įgyvendinti būtų sutelkta reikiamų lėšų. Valstybės narės savo bendros žemės ūkio politikos strateginiame plane galėtų nuspręsti tam tikrą Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai skirtų lėšų dalį skirti papildyti paramą veiksmams, kuriais papildomi šiame reglamente apibrėžti strateginiai gamtos projektai;

(15) savanoriška biologinės įvairovės ir ekosisteminių paslaugų Europos užjūrio teritorijų (BEST) schema skatinama biologinės įvairovės, įskaitant jūrų biologinę įvairovę, išsaugojimas ir tausus ekosisteminių paslaugų, įskaitant ekosistemomis grindžiamą požiūrį į prisitaikymą prie klimato kaitos poveikio ir klimato kaitos švelninimą, naudojimas Sąjungos atokiausiuose regionuose ir užjūrio šalyse bei teritorijose. BEST padėjo geriau suvokti atokiausių regionų ir užjūrio šalių bei teritorijų svarbą siekiant biologinę įvairovę išsaugoti visame pasaulyje. Savo 2017 ir 2018 m. ministrų deklaracijose užsienio šalys ir teritorijos pareiškė esančios dėkingos už šią mažų dotacijų, skirtų biologinei įvairovei, schemą. Tinkama leisti, kad pagal Programą toliau būtų finansuojamos mažos dotacijos biologinei įvairovei ir atokiausiuose regionuose, ir užjūrio šalyse bei teritorijose;

---

22 COM(2011) 244 *final*.

23 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, 1992 7 22, p. 7).

24 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos (OL L 20, 2010 1 26, p. 7).

25 2014 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1143/2014 dėl invazinių svetimų rūšių introdukcijos ir plitimo prevencijos ir valdymo (OL L 317, 2014 11 4, p. 35).

(16) kad būtų galima skatinti žiedinę ekonomiką, turi keistis mentalitetas ir požiūris į medžiagų bei produktų, įskaitant plastiką, projektavimą, gamybą, vartojimą ir šalinimą. Programa turėtų būti padedama pereiti prie žiedinės ekonomikos modelio – turėtų būti teikiama finansinė parama, skirta įvairiems subjektams (įmonėms, viešojo sektoriaus institucijoms ir vartotojams), visų pirma taikant, plėtojant ir kartojant geriausias technologijas, praktiką ir sprendimus, specialiai pritaikant juos vietos, regioninėms arba nacionalinėms aplinkybėms, taip pat ir laikantis integruoto požiūrio į atliekų tvarkymo ir prevencijos planų įgyvendinimą. Remiant plastiko strategijos įgyvendinimą, visų pirma gali būti imamasi veiksmų į jūrą išmestų šiukšlių problemai spręsti;

(17) Sąjungos ilgalaikis oro politikos tikslas yra pasiekti tokį oro kokybės lygį, kuriam esant nebūtų daromas neigiamas poveikis ir nekiltų rizika žmonių sveikatai. Visuomenė labai gerai žino apie didžiulę oro taršą, ir piliečiai tikisi valdžios institucijų veiksmų. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2016/2284[26] pabrėžiama Sąjungos teikiamo finansavimo svarba siekiant švaraus oro tikslų. Todėl pagal Programą turėtų būti remiami projektai, įskaitant strateginius integruotuosius projektus, teikiantys galimybių papildyti viešąjį ir privatųjį finansavimą, kad jie būtų gerosios patirties pavyzdžiai ir oro kokybės planų bei teisės aktų įgyvendinimo skatinamoji priemonė vietos, regioniniu, kelių regionų, nacionaliniu ir tarptautiniu lygmenimis;

(18) Direktyva 2000/60/EB nustatoma Sąjungos paviršinio vandens, pakrančių vandens, tarpinio vandens ir požeminio vandens apsaugos sistema. Direktyvos tikslai remiami pagal Europos vandens išteklių išsaugojimo metmenis[27] – juose nustatyta, kad vandens politikos tikslus reikia geriau įgyvendinti ir labiau integruoti į kitas politikos sritis. Todėl pagal Programą turėtų būti remiami projektai, kuriais padedama veiksmingai įgyvendinti Direktyvą 2000/60/EB ir kitus Sąjungos vandens srities teisės aktus, kuriais padedama pasiekti, kad Sąjungos vandens telkinių būklė būtų gera, – tam taikoma, plėtojama ir kartojama geriausioji patirtis, taip pat telkiami papildomi veiksmai pagal kitas Sąjungos programas arba finansinius šaltinius;

(19) jūros aplinkos apsauga ir atkūrimas yra vienas bendrų Sąjungos aplinkos politikos tikslų. Pagal programą turėtų būti remiamas biologinės įvairovės ir jūrų ekosistemų, visų pirma tinklo „Natura 2000“ jūrų teritorijų, valdymas, išsaugojimas, atkūrimas ir stebėsena, ir rūšių apsauga pagal prioritetinių veiksmų programas, parengtas pagal Direktyvą 92/43/EEB, geros aplinkos būklės siekimas laikantis Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/56/EB[28], švarių ir sveikų jūrų skatinimas, Europos plastiko žiedinėje ekonomikoje strategijos įgyvendinimas, visų pirma siekiant spręsti jūroje išmestų žvejybos įrankių ir į jūrą išmestų šiukšlių problemą, taip pat Sąjungos dalyvavimo tarptautiniu mastu valdant vandenynus skatinimas – tai labai svarbu siekiant Jungtinių Tautų Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. tikslų ir ateinančioms kartoms išsaugant sveikus vandenynus. Programos strateginiuose

---

[26] 2016 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/2284 dėl tam tikrų valstybėse narėse į atmosferą išmetamų teršalų kiekio mažinimo, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/35/EB ir panaikinama Direktyva 2001/81/EB (OL L 344, 2016 12 17, p. 1).

[27] COM(2012) 673 *final*.

[28] 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/56/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų jūrų aplinkos politikos srityje pagrindus (Jūrų strategijos pagrindų direktyva) (OL L 164, 2008 6 25, p. 19).

integruotuosiuose projektuose ir strateginiuose gamtos projektuose turėtų būti atitinkamų veiksmų, kuriais siekiama apsaugoti jūrų aplinką;

(20) siekiant geriau valdyti aplinkos, klimato kaitos ir atitinkamus perėjimo prie švarios energijos klausimus, reikia įtraukti pilietinę visuomenę, o tam reikia geriau informuoti visuomenę, įtraukti vartotojus ir plėsti suinteresuotųjų subjektų, įskaitant nevyriausybines organizacijas, dalyvavimą vykstant konsultacijoms dėl atitinkamos politikos ir įgyvendinant tą politiką;

(21) nors valdymo visais lygmenimis gerinimas turėtų būti kompleksinis visų Programos paprogramių tikslas, pagal Programą turėtų būti remiamas horizontaliųjų aplinkos valdymo teisės aktų plėtojimas, įskaitant teisės aktus, kuriais įgyvendinama Jungtinių Tautų Europos ekonomikos komisijos konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais[29];

(22) įgyvendinant Programą turėtų būti rengiami ir remiami rinkos dalyviai, gebantys pereiti prie švarios, žiedinės, energiją efektyviai vartojančios, mažo anglies dioksido kiekio technologijų ir klimatui atsparios ekonomikos, – tam reikėtų bandyti naujas verslo galimybes, atnaujinti profesinius įgūdžius, suteikti vartotojams galimybių gauti tvarius produktus ir paslaugas, įtraukti ir įgalinti įtaką darančius asmenis ir bandyti naujus metodus, kuriais būtų galima pritaikyti esamus procesus ir verslo aplinką. Siekiant remti platesnį tvarių sprendimų taikymą rinkoje, reikėtų skatinti plačiosios visuomenės pritarimą ir vartotojų įtraukimą;

(23) Sąjungos lygmeniu didelės investicijos į aplinkos ir klimato veiksmus pirmiausia finansuojamos pagal pagrindines Sąjungos finansavimo programas (tai vadinama integravimu). Kadangi strateginiams integruotiesiems projektams ir strateginiams gamtos projektams, rengtiniems pagal Programą, tenka skatinamasis vaidmuo, jais turėtų būti papildomos finansavimo galimybės, kurių esama pagal tas finansavimo programas ir naudojant kitus finansavimo šaltinius, pavyzdžiui, nacionalines lėšas, taip pat turėtų būti siekiama sinergijos;

(24) atsižvelgiant į tai, kad svarbu spręsti klimato kaitos klausimus, laikantis Sąjungos įsipareigojimų įgyvendinti Paryžiaus susitarimą ir siekti Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų, šia Programa bus padedama integruoti klimato politiką ir pasiekti tikslą, kad 25 proc. viso biudžeto būtų skirta išlaidoms, kuriomis remiami klimato politikos tikslai. Tikimasi, kad pagal šią Programą 61 proc. viso programai skirto finansinio paketo bus skirta klimato tikslams. Atitinkami veiksmai bus nustatyti Programą rengiant ir įgyvendinant, vėliau jie bus pakartotinai įvertinti vykstant vertinimo ir peržiūros procesams;

(25) įgyvendinant Programą deramą dėmesį reikėtų skirti atokiausių regionų strategijai[30], atsižvelgiant į SESV 349 straipsnį ir specifinius tų regionų poreikius bei pažeidžiamumą. Taip pat reikėtų atsižvelgti ne tik į aplinkos, klimato ir atitinkamą perėjimo prie švarios energijos, bet į kitų sričių Sąjungos politiką;

(26) remdama Programos įgyvendinimą Komisija turėtų bendradarbiauti su Programos nacionaliniais informacijos centrais, rengti seminarus ir praktinius užsiėmimus, skelbti pagal Programą finansuojamų projektų sąrašą arba imtis kitos veiklos, kuria būtų skleidžiami projektų rezultatai ir palengvinamas keitimasis patirtimi, žiniomis bei

[29] OL L 124, 2005 5 17, p. 4.
[30] COM(2017) 623 *final*.

geriausia praktika, taip pat būtų skatinama projektų rezultatus atkartoti visoje Sąjungoje. Tokia veikla visų pirma turėtų būti skiriama valstybėms narėms, kurios panaudoja mažai lėšų, ir turėtų būti palengvintas projektų paramos gavėjų, pareiškėjų arba suinteresuotųjų subjektų, susijusių su užbaigtais arba tebevykdomais tos pačios srities projektais, ryšių palaikymas ir bendradarbiavimas;

(27) siekiant palengvinti valstybių narių bendradarbiavimą ir atlikti unikalų vaidmenį užtikrinant Sąjungos aplinkos teisės aktų įgyvendinimą, buvo sukurtas Europos Sąjungos aplinkos apsaugos teisės aktų įgyvendinimo ir vykdymo užtikrinimo tinklas (IMPEL), Europos prokurorų tinklas aplinkos klausimais (ENPE) ir Europos Sąjungos teisėjų forumas aplinkos klausimais (EUFJE). Tuo svariai prisidedama užtikrinant Sąjungos aplinkos teisės aktų įgyvendinimo ir vykdymo užtikrinimo nuoseklumą visoje Sąjungoje, išvengiant konkurencijos iškraipymo, padedama gerinti aplinkosauginio tikrinimo ir įstatymų vykdymo užtikrinimo mechanizmų kokybę tiek Sąjungos, tiek valstybių narių lygmeniu taikant tinklų sistemą, ir suteikiama galimybė keistis informacija ir patirtimi įvairiais administraciniais lygmenimis, be kita ko, rengiant mokymus ir išsamias diskusijas aplinkos klausimais ir vykdymo užtikrinimo aspektais, įskaitant stebėsenos ir leidimų suteikimo procesus. Atsižvelgiant į jų indėlį siekiant Programos tikslų, tinkama leisti dotacijas IMPEL, ENPE ir EUFJE skirti neskelbiant kvietimo teikti pasiūlymus, kad būtų galima ir toliau remti šių asociacijų veiklą. Be to, kitais atvejais kvietimo gali nereikėti, atsižvelgiant į bendruosius Finansinio reglamento reikalavimus, pvz., valstybių narių paskirtoms įstaigoms, veikiančioms valstybėms narėms prisiimant atsakomybę, kai Sąjungos teisėkūros procedūra priimtame akte tos valstybės narės nurodomos kaip dotacijos gavėjos;

(28) tinkama nustatyti Programos finansinį paketą, kuriame būtų nustatyta vykstant metinei biudžeto sudarymo procedūrai Europos Parlamentui ir Tarybai svarbiausia orientacinė suma, kaip apibrėžta 2013 m. gruodžio 2 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos tarpinstitucinio susitarimo dėl biudžetinės drausmės, bendradarbiavimo biudžeto klausimais ir patikimo finansų valdymo 17 punkte[31];

(29) šiam reglamentui taikomos pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 322 straipsnį Europos Parlamento ir Tarybos patvirtintos horizontaliosios finansinės taisyklės. Šios taisyklės nustatytos Finansiniame reglamente ir jomis visų pirma nustatoma biudžeto nustatymo ir įgyvendinimo dotacijomis, viešuoju pirkimu, apdovanojimais, netiesioginiu įgyvendinimu procedūra, taip pat nustatoma, kad turi būti vykdoma finansų pareigūnų atsakomybės kontrolė. Pagal SESV 322 straipsnį patvirtintos taisyklės taip pat yra susijusios su Sąjungos biudžeto apsauga tais atvejais, kai esama visuotinių teisinės valstybės principo taikymo valstybėse narėse trūkumų, nes teisinės valstybės principo laikymasis – būtina patikimo finansų valdymo ir veiksmingo ES finansavimo sąlyga;

(30) pagal Finansinį reglamentą, Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES, Euratomas) Nr. 883/2013[32] ir Tarybos reglamentus (Euratomas, EB) Nr. 2988/95[33],

---

31 OL C 373, 2013 12 20, p. 1.

32 2013 m. rugsėjo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 883/2013 dėl Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) atliekamų tyrimų ir kuriuo panaikinami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1073/1999 ir Tarybos reglamentas (Euratomas) Nr. 1074/1999 (OL L 248, 2013 9 18, p. 1).

33 1995 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 2988/95 dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos (OL L 312, 1995 12 23, p. 1).

(Euratomas, EB) Nr. 2185/96[34] ir (ES) 2017/1939[35] Sąjungos finansiniai interesai turi būti ginami proporcingomis priemonėmis, įskaitant pažeidimų ir sukčiavimo prevenciją, nustatymą, ištaisymą ir tyrimą, prarastų, nepagrįstai išmokėtų ar neteisingai panaudotų lėšų susigrąžinimą ir, jei reikia, administracinių sankcijų skyrimą. Visų pirma pagal Reglamentus (ES, Euratomas) Nr. 883/2013 ir (Euratomas, EB) Nr. 2185/96 Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF) gali atlikti tyrimus, įskaitant patikrinimus ir inspektavimus vietoje, siekdama nustatyti, ar nebūta sukčiavimo, korupcijos ar kitos neteisėtos veiklos atvejų, darančių poveikį Sąjungos finansiniams interesams. Pagal Reglamentą (ES) 2017/1939 Europos prokuratūra gali tirti sukčiavimo ir kitos neteisėtos veiklos atvejus, darančius poveikį Sąjungos finansiniams interesams, kaip nustatyta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2017/1371[36], ir vykdyti baudžiamąjį persekiojimą. Pagal Finansinį reglamentą bet kuris asmuo arba subjektas, gaunantis Sąjungos lėšas, turi visapusiškai bendradarbiaudamas siekti apsaugoti Sąjungos finansinius interesus, suteikti būtinas teises ir prieigą Komisijai, OLAF, Europos prokuratūrai ir Europos Audito Rūmams ir užtikrinti, kad visos Sąjungos lėšų naudojimo procese dalyvaujančios trečiosios šalys suteiktų lygiavertes teises;

(31) finansavimo būdai ir įgyvendinimo metodai turėtų būti pasirenkami pagal tai, ar jais galima pasiekti konkrečius veiksmų tikslus ir duoti rezultatų, atsižvelgiant visų pirma į kontrolės sąnaudas, administracinę naštą ir interesų konflikto riziką. Kai skiriamos dotacijos, turėtų būti numatoma galimybė taikyti vienkartines išmokas, nustatyto dydžio išmokas ir standartinius vieneto įkainius;

(32) Programos politikos tikslų turėtų būti siekiama finansinėmis priemonėmis ir biudžeto garantijomis pagal fondo „InvestEU“ [...] politikos finansavimo kryptį;

(33) pagal Tarybos sprendimo 2013/755/ES[37] 94 straipsnį užjūrio šalyse bei teritorijose įsisteigę subjektai atitinka reikalavimus gauti finansavimą, atsižvelgiant į Programos taisykles bei tikslus ir galimas priemones, taikomas valstybei narei, su kuria atitinkama užjūrio šalis ar teritorija yra susijusi. Šių subjektų dalyvavimas įgyvendinant šią Programą pirmiausia turėtų būti susietas su projektais, įgyvendinamais pagal paprogramę „Gamta ir biologinė įvairovė“;

(34) Programa turėtų būti atvira trečiosioms valstybėms, laikantis Sąjungos ir tų valstybių susitarimų, nustatant konkrečias jų dalyvavimo sąlygas;

(35) trečiosios valstybės, esančios Europos ekonominės erdvės narėmis, gali dalyvauti įgyvendinant Sąjungos programas, vykstant bendradarbiavimui pagal EEE susitarimą – jame nustatyta, kad programos gali būti įgyvendinamos priimant sprendimą pagal tą susitarimą. Trečiosios valstybės taip pat gali dalyvauti pagal kitas teisines priemones. Šiame reglamente turėtų būti konkrečiai nustatyta, kad turi būti suteikiamos būtinos teisės ir prieiga atsakingam leidimus suteikiančiam pareigūnui,

---

34 1996 m. lapkričio 11 d. Tarybos reglamentas (Euratomas, EB) Nr. 2185/96 dėl Komisijos atliekamų patikrinimų ir inspektavimų vietoje siekiant apsaugoti Europos Bendrijų finansinius interesus nuo sukčiavimo ir kitų pažeidimų (OL L 292, 1996 11 15, p. 2).

35 [*Visas pavadinimas + OL L informacija.*]

36 2017 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2017/1371 dėl kovos su Sąjungos finansiniams interesams kenkiančiu sukčiavimu baudžiamosios teisės priemonėmis (OL L 198, 2017 7 28, p. 29).

37 2013 m. lapkričio 25 d. Tarybos sprendimas 2013/755/ES dėl užjūrio šalių bei teritorijų ir Europos Sąjungos asociacijos (Užjūrio asociacijos sprendimas) (OL L 344, 2013 12 19, p. 1).

Europos kovos su sukčiavimu tarnybai (OLAF) ir Europos Audito Rūmams, kad jie galėtų išsamiai vykdyti savo atitinkamas pareigas;

(36) kaip nustatyta 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstitucinio susitarimo dėl geresnės teisėkūros 22 ir 23 punktuose, šią Programą reikia vertinti pagal informaciją, surinktą taikant specialius stebėjimo reikalavimus, kartu vengiant pernelyg didelio reguliavimo ir administracinės naštos, visų pirma valstybėms narėms tenkančios naštos tam tikrais atvejais į šiuos reikalavimus gali būti įtraukta išmatuojamų rodiklių, taikytinų Programos poveikį vertinant vietoje. Visas Programos poveikis susikaupia dėl netiesioginio, ilgalaikio ir sunkiai išmatuojamo indėlio siekiant įvairiausių Sąjungos aplinkos ir klimato politikos tikslų. Programai stebėti, šiame reglamente nustatyti tiesioginiai gavinių rodikliai ir stebėjimo reikalavimai turėtų būti papildyti specialių projekto lygmens rodiklių rinkiniu – šie rodikliai turės būti apibūdinti darbo programose arba kvietimuose teikti pasiūlymus ir būti susiję su, *inter alia,* „Natura 2000“ ir išmetamu tam tikrų į atmosferą išmetamų teršalų kiekiu;

(37) siekiant suteikti galimybę peržiūrėti rodiklius, pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 290 straipsnį Komisijai turėtų būti deleguoti įgaliojimai priimti aktus, kuriais būtų iš dalies pakeisti rodikliai, taikytini rengiant ataskaitas, kuriomis vertinama Programos pažanga siekiant jos bendrųjų ir konkrečiųjų tikslų, visų pirma siekiant tuos rodiklius suderinti su kitose Sąjungos programose nustatytais rodikliais. Ypač svarbu, kad atlikdama parengiamąjį darbą Komisija tinkamai konsultuotųsi, taip pat ir su ekspertais, ir kad tos konsultacijos būtų vykdomos vadovaujantis 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstituciniame susitarime dėl geresnės teisėkūros nustatytais principais. Visų pirma siekiant užtikrinti vienodas galimybes dalyvauti atliekant su deleguotaisiais aktais susijusį parengiamąjį darbą, Europos Parlamentas ir Taryba visus dokumentus gauna tuo pačiu metu kaip ir valstybių narių ekspertai, o jų ekspertams sistemingai suteikiama galimybė dalyvauti Komisijos ekspertų grupių, kurios atlieka su deleguotaisiais aktais susijusį parengiamąjį darbą, posėdžiuose;

(38) kadangi šio reglamento tikslų, t. y. padėti užtikrinti darnų vystymąsi ir pasiekti Sąjungos aplinkos, klimato ir atitinkamų švarios energijos teisės aktų, strategijų bei planų tikslus ir siekinius arba įvykdyti tarptautinius įsipareigojimus, valstybės narės negali deramai pasiekti, o dėl šio reglamento masto ir poveikio tų tikslų būtų geriau siekti Sąjungos lygiu, laikydamasi Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šiuo reglamentu neviršijama to, kas būtina nurodytiems tikslams pasiekti;

(39) todėl Reglamentas (ES) Nr. 1293/2013 turėtų būti panaikintas,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis
Dalykas

Šiuo reglamentu nustatoma Aplinkos ir klimato politikos programa (LIFE) (toliau – Programa).

Reglamente nustatomi Programos tikslai, 2021–2027 m. biudžetas, Sąjungos finansavimo formos ir tokio finansavimo teikimo taisyklės.

2 straipsnis
Apibrėžtys

Šiame reglamente vartojamų terminų apibrėžtys:

(1) strateginiai gamtos projektai – projektai, kuriuos vykdant remiamas Sąjungos gamtos ir biologinės įvairovės tikslų siekimas, valstybėse narėse įgyvendinant nuoseklias veiksmų programas, kuriomis šie tikslai ir prioritetai integruojami į kitų sričių politiką ir finansines priemones, be kita ko, koordinuotai įgyvendinant pagal Direktyvą 92/43/EEB nustatytas prioritetinių veiksmų programas;

(2) strateginiai integruotieji projektai – projektai, kuriuos vykdant regioniniu, kelių regionų, nacionaliniu arba tarptautiniu mastu įgyvendinamos valstybių narių institucijų parengtos aplinkos arba klimato strategijos ar veiksmų planai, kurių reikalaujama pagal konkrečius Sąjungos aplinkos, klimato arba atitinkamus švarios energijos teisės aktus arba politikos priemones, kartu užtikrinant suinteresuotųjų subjektų dalyvavimą ir skatinant koordinavimą su bent vienu kitu atitinkamu Sąjungos, nacionaliniu arba privačiu finansavimo šaltiniu ir to šaltinio sutelkimą;

(3) techninės pagalbos projektai – projektai, kuriuos įgyvendinant stiprinami gebėjimai vykdyti standartinius veiksmų projektus, rengti strateginius integruotuosius projektus, pasirengti naudotis kitomis Sąjungos finansinėmis priemonėmis arba kitomis priemonėmis, būtinomis rengiantis išplėtoti arba pakartoti kitų pagal Programą, ankstesnes programas arba kitas Sąjungos programas finansuotų projektų rezultatus, siekiant 3 straipsnyje nustatytų tikslų;

(4) standartiniai veiksmų projektai – projektai (išskyrus strateginius integruotuosius projektus, strateginius gamtos projektus arba techninės pagalbos projektus), kuriais siekiama 3 straipsnio 2 dalyje nustatytų konkrečių Programos tikslų;

(5) derinimo operacijos – ES biudžeto lėšomis remiami veiksmai, įskaitant atliekamus derinimo priemonėmis pagal Reglamento (ES, Euratomas) 2018/... (toliau – Finansinis reglamentas) 2 straipsnio 6 dalį, kuriais negrąžintinos paramos formos ir (arba) ES biudžeto finansinės priemonės derinamos su plėtros ar kitų viešųjų finansų įstaigų, taip pat komercinių finansų įstaigų ir investuotojų teikiamos grąžintinos paramos formomis;

(6) teisės subjektas – fizinis arba juridinis asmuo, įsteigtas ir tokiu pripažįstamas pagal nacionalinę teisę, Sąjungos teisę arba tarptautinę teisę, turintis juridinio asmens statusą ir galintis veikdamas savo vardu naudotis teisėmis ir turėti pareigų, arba juridinio asmens statuso neturintis subjektas pagal Finansinio reglamento 190 straipsnio 2 dalies c punktą.

3 straipsnis
Programos tikslai

1. Bendrasis Programos tikslas – padėti pereiti prie švarios, žiedinės, energiją efektyviai vartojančios, mažo anglies dioksido kiekio technologijų ir klimato kaitos poveikiui atsparios ekonomikos, be kita ko, pereinant prie švarios energijos, saugoti aplinką ir gerinti jos kokybę, stabdyti biologinės įvairovės nykimą ir ją didinti ir taip prisidėti prie darnaus vystymosi.

2. Konkretūs Programos tikslai:

(a) plėtoti, demonstruoti ir skatinti naujoviškus būdus ir metodus Sąjungos aplinkos ir klimato politikos ir teisės aktų tikslams siekti, įskaitant perėjimą prie švarios energijos, ir padėti taikyti su gamta ir biologine įvairove susijusią geriausią patirtį;

(b) padėti plėtoti, įgyvendinti, stebėti atitinkamus Sąjungos teisės aktus bei politiką ir užtikrinti jų vykdymą, be kita ko, gerinant valdymą didinant viešųjų ir privačiųjų subjektų gebėjimus ir įtraukiant pilietinę visuomenę;

(c) skatinti sėkmingų techninių ir su politika susijusių sprendimų, kaip įgyvendinti atitinkamus Sąjungos teisės aktus ir politiką, didelio masto taikymą, atkartojant rezultatus, susijusius tikslus integruojant į kitų sričių politiką ir viešojo bei privačiojo sektorių praktiką, telkiant investicijas ir gerinat galimybes gauti finansavimą.

4 straipsnis
Programos struktūra

Programos struktūra yra tokia:

(1) aplinkos srities paprogramės:

(a) „Gamta ir biologinė įvairovė“,

(b) „Žiedinė ekonomika ir gyvenimo kokybė“;

(2) klimato srities paprogramės:

(a) „Klimato kaitos švelninimas ir prisitaikymas prie jos“,

(b) „Perėjimas prie švarios energijos“.

5 straipsnis
Biudžetas

1. Programos įgyvendinimo 2021–2027 m. finansinis paketas yra 5 450 000 000 EUR dabartinėmis kainomis.

2. 1 dalyje nurodyta suma preliminariai paskirstoma taip:

(a) 3 500 000 000 EUR aplinkos sričiai; iš šios sumos

(1) 2 150 000 000 EUR skiriama paprogramei „Gamta ir biologinė įvairovė“,

(2) 1 350 000 000 EUR – paprogramei „Žiedinė ekonomika ir gyvenimo kokybė“;

(b) 1 950 000 000 klimato sričiai; iš šios sumos

(1) 950 000 000 EUR skiriama paprogramei „Klimato kaitos švelninimas ir prisitaikymas prie jos“,

(2) 1 000 000 000 EUR – paprogramei „Perėjimas prie švarios energijos“.

3. 1 ir 2 dalyse nurodytos sumos nedaro poveikio Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) ...[38] [naujasis daugiametės finansinės programos reglamentas] ir Finansiniame reglamente nustatytoms lankstumo nuostatoms.

4. 1 dalyje nurodyta suma gali būti panaudota teikiant Programai įgyvendinti skirtą techninę ir administracinę pagalbą, kaip antai parengiamąją, stebėsenos, kontrolės, audito ir vertinimo veiklą, įskaitant institucines informacinių technologijų sistemas.

5. Pagal Programą gali būti finansuojama veikla, kurią Komisija įgyvendina remdama Sąjungos aplinkos, klimato arba atitinkamos švarios energijos teisės aktų bei politikos rengimą, įgyvendinimą ir integravimą, siekiant, kad būtų įgyvendinti 3 straipsnyje nustatyti tikslai. Tokia veikla gali būti:

   (a) informavimas ir ryšių palaikymas, įskaitant informuotumo didinimo kampanijas. Ryšių palaikymo veiklai pagal šį reglamentą skiriami finansiniai ištekliai apima ir institucinį informavimą apie Sąjungos politinius prioritetus, taip pat apie Sąjungos aplinkos, klimato arba susijusių švarios energijos teisės aktų įgyvendinimo bei perkėlimo į nacionalinę teisę padėtį;

   (b) tyrimai, apklausos, modeliavimas ir scenarijų kūrimas;

   (c) pagal Programą nefinansuojamų projektų, politikos, programų ir teisės aktų rengimas, įgyvendinimas, stebėsena, patikra ir vertinimas;

   (d) praktiniai seminarai, konferencijos ir susitikimai;

   (e) tinklų ir geriausios patirties platformų kūrimas;

   (f) kita veikla.

6 straipsnis
Programos asocijuotosios trečiosios valstybės

1. Programoje gali dalyvauti šios trečiosios valstybės:

   (a) Europos laisvosios prekybos asociacijos (ELPA) narės, kurios yra Europos ekonominės erdvės (EEE) narės, EEE susitarime nustatytomis sąlygomis;

   (b) stojančiosios valstybės, valstybės kandidatės ir potencialios kandidatės pagal tų valstybių dalyvavimo Sąjungos programose bendruosius principus ir sąlygas, nustatytus atitinkamuose bendruosiuose susitarimuose ir Asociacijos tarybos sprendimuose arba panašiuose susitarimuose, ir Sąjungos bei tų valstybių susitarimuose nustatytomis konkrečiomis sąlygomis;

   (c) valstybės, kurioms taikoma Europos kaimynystės politika, pagal tų valstybių dalyvavimo Sąjungos programose bendruosius principus ir sąlygas, nustatytus atitinkamuose bendruosiuose susitarimuose ir Asociacijos tarybos sprendimuose arba panašiuose susitarimuose, ir Sąjungos bei tų valstybių susitarimuose nustatytomis konkrečiomis sąlygomis;

   (d) kitos trečiosios valstybės konkrečiame susitarime, taikomame trečiosios valstybės dalyvavimui įgyvendinant bet kurią Sąjungos programą, nustatytomis sąlygomis, jeigu tuo susitarimu

[38] [*Įrašyti visą pavadinimą ir OL informaciją.*]

– užtikrinama tinkama įgyvendinant Sąjungos programas dalyvaujančios trečiosios valstybės indėlio ir jos gaunamos naudos pusiausvyra;

– nustatomos dalyvavimo įgyvendinant programas sąlygos, įskaitant finansinių įnašų į įvairias individualias programas ir jų administracinių sąnaudų apskaičiavimą. Pagal Finansinio reglamento [21 straipsnio 5 dalį] šie įnašai sudaro asignuotąsias pajamas;

– trečiajai valstybei nesuteikiama teisė priimti sprendimus dėl programos;

– garantuojamos Sąjungos teisės užtikrinti patikimą finansų valdymą ir apsaugoti savo finansinius interesus.

2. Kai trečioji valstybė įgyvendinant programą dalyvauja pagal sprendimą, priimtą tarptautiniu susitarimu arba pagal bet kurias kitas teisines priemones, trečioji valstybė suteikia būtinas teises ir prieigą, reikalingas atsakingam leidimus suteikiančiam pareigūnui, Europos kovos su sukčiavimu tarnybai (OLAF) ir Europos Audito Rūmams, kad jie galėtų išsamiai vykdyti savo atitinkamas pareigas. Europos kovos su sukčiavimu tarnybai tokios suteikiamos teisės apima teisę vykdyti tyrimus, įskaitant patikrinimus ir inspektavimą vietoje, kaip nustatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES, Euratomas) Nr. 883/2013 dėl Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) atliekamų tyrimų.

7 straipsnis
Sinergija su kitomis Sąjungos programomis

Programa turi būti įgyvendinama taip, kad būtų užtikrintas jos ir Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo, Sanglaudos fondo, Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai, Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo, programos „Europos horizontas“, Europos infrastruktūros tinklų priemonės bei fondo „InvestEU“ nuoseklumas, siekiant sukurti sinergiją, visų pirma įgyvendinant strateginius gamtos projektus ir strateginius integruotuosius projektus, ir remti pagal šią Programą sukurtų sprendimų taikymą ir pakartojimą.

8 straipsnis
Sąjungos finansavimas ir jo formos

1. Programa įgyvendinama taikant tiesioginio valdymo principą, laikantis Finansinio reglamento, arba kartu su Finansinio reglamento 61 straipsnio 1 dalies c punkte nurodytomis įstaigomis, taikant netiesioginio valdymo principą.

2. Pagal Programą gali būti teikiamas bet kurios Finansiniame reglamente nustatytos formos finansavimas, visų pirma dotacijos, apdovanojimai ir viešieji pirkimai. Finansavimas taip pat gali būti teikiamas finansinėmis priemonėmis, naudojant derinimo operacijas.

II SKYRIUS
TINKAMUMAS

9 straipsnis
Dotacijos

Programos dotacijos skiriamos ir valdomos pagal Finansinio reglamento VIII antraštinę dalį.

10 straipsnis
Reikalavimus atitinkantys veiksmai

1. Reikalavimus gauti finansavimą atitinka tik tie veiksmai, kuriais siekiama 3 straipsnyje nurodytų tikslų.

2. Dotacijomis gali būti finansuojami šių rūšių veiksmai:

   (a) strateginiai gamtos projektai pagal 4 straipsnio 1 dalies a punkte nurodytą paprogramę;

   (b) strateginiai integruotieji projektai pagal 4 straipsnio 1 dalies b punkte ir 2 dalies a bei b punktuose nurodytas paprogrames;

   (c) techninės pagalbos projektai;

   (d) standartiniai veiksmų projektai;

   (e) kiti veiksmai, reikalingi siekiant įgyvendinti 3 straipsnio 1 dalyje nustatytus bendruosius tikslus.

3. Pagal paprogramę „Gamta ir biologinė įvairovė“ įgyvendinami projektai, susiję su tinklo „Natura 2000“ teritorijų valdymu, atkūrimu ir stebėsena pagal direktyvas 92/43/EEB ir 2009/147/EB, remiami pagal prioritetinių veiksmų programas, nustatytas pagal Direktyvą 92/43/EEB.

4. Dotacijomis gali būti finansuojama veikla, vykdoma ne Sąjungoje, jeigu projektu siekiama Sąjungos aplinkos ir klimato politikos tikslų ir ne Sąjungoje vykdoma veikla yra reikalinga siekiant užtikrinti valstybės narės teritorijose vykdomų intervencijų veiksmingumą.

5. Veiklos dotacijomis remiami ne pelno subjektai, dalyvaujantys rengiant, įgyvendinant Sąjungos teisės aktus bei politiką ir užtikrinant jų įgyvendinimą, ir visų pirma veikiantys aplinkos arba klimato srityse, įskaitant perėjimą prie švarios energijos.

11 straipsnis
Reikalavimus atitinkantys subjektai

1. Be Finansinio reglamento [197] straipsnyje nustatytų kriterijų, taikomi 2–3 dalyse nustatyti tinkamumo kriterijai.

2. Reikalavimus atitinka šie subjektai:

   (a) teisės subjektai, įsisteigę bet kurioje iš šių šalių arba teritorijų:

      (1) valstybėje narėje arba su ja susijusioje užjūrio šalyje ar teritorijoje;

      (2) Programos asocijuotojoje trečiojoje valstybėje;

      (3) kitos darbo programoje nurodytos trečiosios valstybės, laikantis 4–6 dalyse nustatytų sąlygų;

   (b) bet kuris teisės subjektas, įsteigtas pagal Sąjungos teisę, arba bet kuri tarptautinė organizacija.

3. Fiziniai asmenys laikomi neatitinkančiais reikalavimų.

4. Trečiojoje valstybėje, kuri nėra asocijuotoji Programos valstybė, įsisteigę teisės subjektai išimties tvarka atitinka dalyvavimo reikalavimus, jeigu to reikia tam tikro

veiksmo, kuriuo siekiama užtikrinti Sąjungos vykdomų intervencijų veiksmingumą, tikslams pasiekti.

5. Reikalavimus atitinka teisės subjektai, dalyvaujantys kaip konsorciumai, kuriuos sudaro mažiausiai trys nepriklausomi subjektai, įsisteigę skirtingose valstybėse narėse arba su tomis valstybėmis susijusiose užjūrio šalyse ar teritorijose, arba Programos asocijuotosiose trečiosiose valstybėse, arba kitose trečiosiose valstybėse.

6. Trečiojoje valstybėje, kuri nėra asocijuotoji Programos valstybė, įsisteigę teisės subjektai iš esmės turėtų prisiimti savo dalyvavimo sąnaudas.

12 straipsnis
Kvietimai teikti pasiūlymus

Nedarant poveikio Finansinio reglamento [188] straipsniui, dotacijos I priede nurodytiems subjektams dotacijos gali būti skiriamos neskelbiant kvietimo teikti pasiūlymus.

13 straipsnis
Skyrimo kriterijai

Skyrimo kriterijai nustatomi kvietimuose teikti pasiūlymus, juos nustatant atsižvelgiama į šiuos dalykus:

(a) pagal Programą finansuojami projektai turi nekelti pavojaus Programos aplinkos, klimato politikos ar atitinkamiems švarios energijos tikslams, ir, kai įmanoma, jais turi būti skatinamas žaliasis viešasis pirkimas;

(b) pirmumas turi būti teikiamas projektams, kuriais teikiama papildomos naudos ir skatinama 4 straipsnyje nustatytų paprogramių sinergija;

(c) pirmumas turi būti teikiamas projektams, turintiems didžiausią atkartojimo ir panaudojimo viešajame arba privačiajame sektoriuje arba didžiausių investicijų ar finansinių išteklių sutelkimo potencialą (skatinamasis potencialas);

(d) turi būti užtikrintas standartinių veiksmų projektų rezultatų atkartojamumas;

(e) vertinant projektus, kurie grindžiami pagal Programą, ankstesnes programas arba Sąjungos lėšomis finansuotų kitų projektų rezultatais arba kuriais tokie rezultatai išplėtojami, tokiems projektams skiriamas papildomas balas;

(f) tam tikrais atvejais ypatingas dėmesys turi būti skiriamas projektams geografinėse teritorijose, kuriose esama specifinių poreikių arba kurios yra pažeidžiamos, pavyzdžiui, teritorijose, kuriose kyla specifinių aplinkos uždavinių arba esama gamtinių kliūčių, tarpvalstybinėse teritorijose arba atokiausiuose regionuose.

14 straipsnis
Tinkamos finansuoti sąnaudos, susijusios su žemės pirkimu

Be Finansinio reglamento [186] straipsnyje nustatytų kriterijų, sąnaudos, susijusios su žemės pirkimu, laikomos tinkamomis finansuoti Sąjungos lėšomis, jeigu tik įvykdomos šios sąlygos:

(a) tokiu pirkimu bus prisidėta prie tinklo „Natura 2000“, įsteigto pagal Direktyvos 92/43/EEB 3 straipsnį, vientisumo padidinimo, išsaugojimo ir atkūrimo, be kita ko, gerinant tinklo jungtis koridoriais, jungiamosiomis grandimis arba kitais žaliosios infrastruktūros elementais;

(b) žemės įsigijimas yra vienintelis arba ekonomiškai efektyviausias būdas pasiekti

norimą išsaugojimo rezultatą;

(c) įsigyta žemė paskiriama ilgalaikiam naudojimui, atitinkančiam konkrečiuosius Programos tikslus;

(d) atitinkama valstybė narė perdavimo ar kitokiu būdu užtikrina ilgalaikį tokios žemės paskyrimą gamtos išsaugojimo reikmėms.

15 straipsnis
Kaupiamasis, papildomas ir mišrus finansavimas

1. Veiksmui, kuriam skirtas kitos Sąjungos programos įnašas, taip pat gali būti skirtas šios Programos įnašas, jeigu tais įnašais nekompensuojamos tos pačios išlaidos. Tokiems pagal kitas Sąjungos programas skirtiems įnašams taikomos tų programų taisyklės. Kaupiamasis finansavimas turi neviršyti bendros tinkamų finansuoti išlaidų sumos, o skirtingų Sąjungos programų parama gali būti apskaičiuojama proporcingai, remiantis dokumentu, kuriuo nustatomos paramos sąlygos.

2. Veiksmai, kuriems suteiktas pažangumo ženklas arba kurie atitinka visas šias palyginamąsias sąlygas:

   (a) jie buvo įvertinti pagal Programą paskelbus kvietimą teikti pasiūlymus;

   (b) jie atitinka to kvietimo teikti pasiūlymus minimalius kokybės reikalavimus;

   (c) pagal tą kvietimą teikti pasiūlymus jie negali būti finansuojami dėl riboto biudžeto,

   gali gauti paramą iš Europos regioninės plėtros fondo, Sanglaudos fondo, „Europos socialinio fondo+“ arba Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai pagal Reglamento (ES) XX [Bendrųjų nuostatų reglamentas] [67] straipsnio 5 dalį ir Reglamento (ES) XX [dėl bendros žemės ūkio politikos finansavimo, valdymo ir stebėsenos] [8] straipsnį, jei tokie veiksmai atitinka tokios programos tikslus. Taikomos paramą teikiančio fondo taisyklės.

III SKYRIUS
DERINIMO OPERACIJOS

16 straipsnis
Derinimo operacijos

Derinimo operacijos pagal šią programą vykdomos laikantis [reglamento dėl „InvestEU“] ir Finansinio reglamento X antraštinės dalies.

IV SKYRIUS
PROGRAMAVIMAS, STEBĖSENA, ATASKAITŲ TEIKIMAS IR VERTINIMAS

17 straipsnis
Darbo programa

1. Programa įgyvendinama vykdant bent dvi Finansinio reglamento 110 straipsnyje nurodytas daugiametes darbo programas. Kai taikoma, darbo programose nustatoma bendra derinimo operacijoms rezervuota suma.

2. Atsižvelgiant į 3 straipsnyje nustatytus tikslus, kiekvienoje daugiametėje darbo programoje nurodoma ši informacija:

(a) lėšų paskirstymas kiekvienoje paprogramėje tos paprogramės poreikiams ir lėšų paskirstymas pagal skirtingas finansavimo rūšis;

(b) projektų temos arba specifiniai poreikiai, kuriems iš anksto paskirtas finansavimas, finansuojant 10 straipsnio 2 dalies c ir d punktuose nurodytus projektus;

(c) tiksliniai planai, kuriems finansavimo gali būti prašoma teikiant 10 straipsnio 2 dalies b punkte nurodytus projektus;

(d) maksimalus reikalavimus atitinkantis projekto įgyvendinimo laikotarpis.

18 straipsnis
Stebėsena ir ataskaitų teikimas

1. Rodikliai, kuriais grindžiama Programos įgyvendinimo pažangos, padarytos siekiant 3 straipsnyje nustatytų tikslų, ataskaita, pateikti II priede.

2. Siekiant užtikrinti veiksmingą Programos pažangos siekiant jos tikslų vertinimą, Komisijai pagal 21 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus dėl II priedo pakeitimo, kad reikiamais atvejais būtų peržiūrėti arba papildyti rodikliai ir šis reglamentas būtų papildytas nuostatomis dėl stebėsenos ir vertinimo sistemos nustatymo.

3. Atsiskaitymo už veiklą sistema užtikrinama, kad programos įgyvendinimo ir rezultatų stebėsenos duomenys būtų renkami veiksmingai, efektyviai ir laiku. Todėl Sąjungos lėšų gavėjams nustatomi proporcingi ataskaitų teikimo reikalavimai, kad visų atitinkamų konkrečių aplinkos ir klimato politikos tikslų atžvilgiu, įskaitant su „Natura 2000“ ir tam tikrų į atmosferą išmetamų teršalų, taip pat ir CO_2, išmetamu kiekiu susijusius tikslus, būtų galima rinkti bendrus projekto lygmens produkto ir poveikio rodiklius.

4. Komisija reguliariai stebi, kaip integruojami klimato ir biologinės įvairovės tikslai, įskaitant išlaidų sumą, ir teikia ataskaitas. Kiek šiuo reglamentu prisidedama prie to, kad 25 proc. viso biudžeto būtų skirta išlaidoms, padedančioms siekti klimato politikos tikslų, turi būti stebima visoje Sąjungos klimato srities rodiklių sistemoje. Su biologine įvairove susijusios išlaidos stebimos naudojant specialų rodiklių rinkinį. Tie stebėjimo metodai taikomi siekiant kiekybiškai įvertinti įsipareigojimų asignavimus, kuriais tikimasi prisidėti atitinkamai prie klimato politikos ir biologinės įvairovės tikslų per visą 2021–2027 m. daugiametės finansinės programos galiojimo laikotarpį, duomenis pateikiant tinkamu suskirstymo lygmeniu. Išlaidos kasmet parodomos biudžeto programos pranešime. Apie Programos indėlį siekiant Sąjungos klimato politikos ir biologinės įvairovės tikslų turėtų būti reguliariai pranešama vertinimuose ir metinėje ataskaitoje.

5. Komisija vertina Programos ir kitų ją papildančių Sąjungos programų ir jų paprogramių sąveiką.

19 straipsnis
Vertinimas

1. Vertinimai atliekami laiku, kad jo rezultatus būtų galima panaudoti priimant sprendimus.

2. Tarpinis Programos vertinimas atliekamas, kai yra pakankamai informacijos apie Programos įgyvendinimą, bet praėjus ne daugiau kaip ketveriems metams nuo Programos įgyvendinimo pradžios.

3. Baigiant įgyvendinti Programą, bet praėjus ne daugiau kaip ketveriems metams po 1 straipsnio antroje pastraipoje nurodyto laikotarpio pabaigos, Komisija atlieka galutinį Programos vertinimą.

4. Vertinimo išvadas ir savo pastabas Komisija pateikia Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui.

V SKYRIUS
PEREINAMOJO LAIKOTARPIO IR BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

20 straipsnis
Informavimas, komunikacija ir viešinimas

1. Sąjungos lėšų gavėjai nurodo Sąjungos lėšų kilmę ir užtikrina jų matomumą (visų pirma viešindami projektus ir jų rezultatus) teikdami nuoseklią, veiksmingą ir proporcingą tikslinę informaciją įvairiai auditorijai, įskaitant žiniasklaidą ir visuomenę.

2. Komisija vykdo su Programa ir jos veiksmais bei rezultatais susijusius informavimo ir komunikacijos veiksmus. Programai skirtais finansiniais ištekliais taip pat prisidedama prie institucinės komunikacijos apie Sąjungos politikos prioritetus, susijusius su 3 straipsnyje nurodytais tikslais.

21 straipsnis
Įgaliojimų delegavimas

1. Įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus Komisijai suteikiami šiame straipsnyje nustatytomis sąlygomis.

2. 18 straipsnio 2 dalyje nurodyti įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus Komisijai suteikiami iki 2028 m. gruodžio 31 d.

3. Europos Parlamentas arba Taryba gali bet kada atšaukti 18 straipsnio 2 dalyje nurodytus deleguotuosius įgaliojimus. Sprendimu dėl įgaliojimų atšaukimo nutraukiami tame sprendime nurodyti įgaliojimai. Sprendimas įsigalioja kitą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* arba vėlesnę jame nurodytą dieną. Jis nedaro poveikio jau galiojančių deleguotųjų aktų galiojimui.

4. Prieš priimdama deleguotąjį aktą Komisija konsultuojasi su kiekvienos valstybės narės paskirtais ekspertais vadovaudamasi 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstituciniame susitarime dėl geresnės teisėkūros nustatytais principais.

5. Apie priimtą deleguotąjį aktą Komisija nedelsdama vienu metu praneša Europos Parlamentui ir Tarybai.

6. Pagal 18 straipsnio 2 dalį priimtas deleguotasis aktas įsigalioja tuo atveju, jeigu per du mėnesius nuo pranešimo Europos Parlamentui ir Tarybai apie šį aktą dienos nei Europos Parlamentas, nei Taryba nepareiškia prieštaravimų arba jeigu dar nepasibaigus šiam laikotarpiui ir Europos Parlamentas, ir Taryba praneša Komisijai, kad prieštaravimų nereikš. Europos Parlamento arba Tarybos iniciatyva šis laikotarpis pratęsiamas dviem mėnesiais.

22 straipsnis
Panaikinimas

Reglamentas (ES) Nr. 1293/2013 panaikinamas nuo 2021 m. sausio 1 d.

23 straipsnis
Pereinamojo laikotarpio nuostatos

1. Šis reglamentas neturi poveikio susijusių veiksmų tęsimui ar keitimui iki jų užbaigimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 614/2007[39] ir Reglamentą (ES) Nr. 1293/2013, ir šie reglamentai toliau taikomi tiems veiksmams tol, kol jie užbaigiami.

2. Programos finansinio paketo lėšomis taip pat gali būti finansuojamos techninės ir administracinės pagalbos išlaidos, būtinos užtikrinti perėjimui nuo priemonių, patvirtintų pagal reglamentus (EB) Nr. 614/2007 ir (ES) Nr. 1293/2013, prie šios Programos.

3. Prireikus asignavimai gali būti įtraukti į biudžetą po 2027 m. gruodžio 31 d. ir skirti 5 straipsnio 4 dalyje nurodytoms išlaidoms padengti, kad būtų galima valdyti iki tos dienos nebaigtus vykdyti projektus.

4. Grįžtamosios lėšos iš Reglamente (ES) Nr. 1293/2013 nustatytų finansinių priemonių gali būti investuojamos į finansines priemones, nustatytas pagal [fondą „InvestEU“].

5. Asignavimai, atitinkantys asignuotąsias pajamas, gautas susigrąžinus nepagrįstai išmokėtas sumas pagal Reglamentą (EB) Nr. 614/2007 arba Reglamentą (EB) Nr. 1293/2013, naudojamos pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES, Euratomas) Nr. 966/2012[40] 21 straipsnį Programai finansuoti.

24 straipsnis
Įsigaliojimas

Šis reglamentas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje

Europos Parlamento vardu	*Tarybos vardu*
Pirmininkas	*Pirmininkas*

[39] 2007 m. gegužės 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 614/2007 dėl aplinkos finansinio instrumento (LIFE+) (OL L 149, 2007 6 9, p. 1).

[40] 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 966/2012 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių ir kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 1605/2002 (OL L 298, 2012 10 26, p. 1).

FINANSINĖ TEISĖS AKTO PASIŪLYMO PAŽYMA

1. PASIŪLYMO (INICIATYVOS) STRUKTŪRA

1.1. Pasiūlymo (iniciatyvos) pavadinimas

Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Aplinkos ir klimato politikos programos (LIFE), kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1293/2013.

1.2. Atitinkama (-os) politikos sritis (-ys) *(programų grupė)*

III. Gamtos ištekliai ir aplinka

1.3. Pasiūlymas (iniciatyva) susijęs (-usi) su:

☐ **nauja priemone**

☐ **nauja priemone, kuri bus priimta įgyvendinus bandomąjį projektą ir (arba) atlikus parengiamuosius veiksmus**[41]

☑ **esamos priemonės galiojimo pratęsimu**

☐ **vienos ar daugiau priemonių sujungimu arba nukreipimu į kitą / naują priemonę**

1.4. Pasiūlymo (iniciatyvos) pagrindas

1.4.1. Trumpalaikiai arba ilgalaikiai poreikiai, įskaitant išsamų iniciatyvos įgyvendinimo pradinio etapo tvarkaraštį

Tikėtina, kad šis reglamentas įsigalios 2021 m. sausio 1 d.

Prieš jam įsigaliojant bus:

– vykdoma tam tikra parengiamoji veikla; jos bus imtasi pagal dabartinę programą ir jos visų pirma reikia tam, kad būtų galima anksti pradėti įgyvendinti paprogramę „Gamta ir biologinė įvairovė“;

– patvirtinta daugiametė darbo programa; joje bus apibrėžtas kiekvienos paprogramės lėšų paskirstymas pagal įvairias finansavimo rūšis, projektų temas arba konkrečius poreikius, kuriems reikia iš anksto paskirstyti finansavimą, tikslinių rodiklių planus (pagal juos finansavimo gali būti prašoma strateginiams integruotiesiems projektams) ir maksimalų reikalavimus atitinkantį projektų įgyvendinimo laikotarpį.

1.4.2. Sąjungos dalyvavimo pridėtinė vertė (gali būti susijusi su įvairiais veiksniais, pvz., koordinavimo nauda, teisiniu tikrumu, didesniu veiksmingumu ar papildomumu). Šiame punkte „Sąjungos dalyvavimo pridėtinė vertė“ – dalyvaujant Sąjungai užtikrinama vertė, papildanti vertę, kuri būtų užtikrinta vien valstybių narių veiksmais.

Priežastys imtis Europos lygmens veiksmų (*ex ante*)

Programos pridėtinė vertė atsiranda dėl programos skatinamojo poveikio remiant Sąjungos aplinkos ir klimato politikos plėtojimą, taip pat veiklą, kuria gerinamas Sąjungos aplinkos ir klimato tikslų, įskaitant atitinkamą perėjimą prie švarios energijos visoje Sąjungoje, siekimas.

Dėl savo pobūdžio aplinkos problemos, įskaitant klimato kaitą, peržengia teisines ar žmogaus nustatytas ribas, ir veikdamos vienos valstybės narės negali jų tinkamai išspręsti. Sąjungos

[41] Kaip nurodyta Finansinio reglamento 58 straipsnio 2 dalies a arba b punkte.

intervencijų, kurių imamasi įgyvendinant specialią aplinkos ir klimato srities priemonę, įskaitant efektyvų energijos vartojimą ir atsinaujinančiąją energiją, reikia tam, kad tokios problemos būtų veiksmingai sprendžiamos, išvengiant nevykusio koordinavimo, ir kad būtų lengviau užtikrinti koordinuotą aplinkos ir klimato srities integravimą į Sąjungos biudžetą, nustatant tikslinius veiksmus.

Įgyvendinimas tampa veiksmingesnis, nes programa LIFE padedama plėtoti, įgyvendinti Sąjungos aplinkos ir klimato politiką bei teisės aktus ir užtikrinti jų vykdymą, užtikrinant Sąjungos lygmens koordinavimą ir suteikiant Sąjungos lygmens platformą dalytis geriausia patirtimi bei parodyti veiksmingesnius sprendimus (taip pat ir perėjimo prie švarios energijos), kuriuos būtų galima platesniu mastu atkartoti Sąjungoje.

Pagal programą LIFE galima geriau dalytis atsakomybe, kartu skatinant solidarumą Sąjungos aplinkos išteklių (jie dažniausiai yra viešosios gėrybės ir yra nevienodai pasiskirstę Sąjungoje) valdymo arba išsaugojimo atžvilgiu. Jų susijusios sąnaudos ir nauda paprastai neatspindimi rinkoje, dėl to, siekiant tinkamai veikiančios bendrosios rinkos, reikia užtikrinti, kad būtų dalijamasi su tuo susijusia našta.

Programa LIFE daug dėmesio skiriama palyginti mažos apimties projektams – jiems teikiamos vienkartinės investicijos, kurių reikia konkrečiose srityse, šalinamos pradinės kliūtys ir bandomi nauji metodai, o tai savo ruožtu skatina platesnius veiksmus ir aplinkos bei klimato politikos integravimą į pagrindines Sąjungos lėšų panaudojimo priemones.

Įgyvendinant Programą, strateginiais integruotaisiais ir strateginiais gamtos projektais bus kuriama sinergija visoje Sąjungoje, taip pat bus užtikrinama nacionalinių lėšų sinergija, taigi bus lengviau įgyvendinti Sąjungos teisės aktus.

Be to, pagal programą LIFE finansuojami tie veiksmai ir priemonės, kurių valstybės narės vienos tinkamai nefinansuotų. Tam tikruose Sąjungos aplinkos teisės aktuose, pavyzdžiui, Buveinių direktyvoje ir Teršalų išmetimo nacionalinių ribų (INR) direktyvoje, konkrečiai pripažįstama, kad jų tikslams pasiekti reikalingas Sąjungos finansavimas.

Tikėtina sukurta Sąjungos pridėtinė vertė (*ex post*) yra susijusi su skatinamuoju poveikiu ir, taigi, su poveikiu, kurį daro:

– nauji arba pakeisti teisės aktai ir politika, dėl kurių susitariama ir kurie įgyvendinami tarptautiniu (pvz., Paryžiaus susitarimas) ir Sąjungos lygmeniu,

– naujų naujoviškų būdų, metodų ir geriausiosios praktikos diegimas ir

– sėkmingų techninių ir su politika susijusių sprendimų, kaip integruoti aplinkos, klimato politikos ir švarios energijos tikslus į kitų sričių politiką, taip pat į taikomą viešojo ir privačiojo sektorių praktiką, taikymas.

1.4.3. Panašios patirties išvados

Atlikus galutinį programos LIFE+ (2007–2013 m.) vertinimą padaryta išvada, kad programa pavyko skatinti Sąjungos aplinkos politikos ir teisės aktų, turinčių Sąjungos pridėtinę vertę, įgyvendinimą. Tačiau taip pat nustatyta keletas trūkumų. Didžioji dauguma tų trūkumų buvo pašalinti pakeitus dabartinės programos LIFE (2014–2020 m.) struktūrą.

Šių pakeitimų veiksmingumas nagrinėtas naujausiame programos LIFE laikotarpio vidurio vertinime (LVV). Nors vertinimo buvo imtasi ankstyvame programos įgyvendinimo etape, kai tik buvo pradėti įgyvendinti 2014 ir 2015 m. projektai, vertinimu patvirtina, kad programa įgyvendinama veiksmingai, efektyviai ir tinkamai ir kad ja padedama įgyvendinti strategiją „Europa 2020“. Be to, didžioji dauguma viešose konsultacijose dalyvavusių suinteresuotųjų

subjektų programą LIFE laiko labai svarbia priemone siekiant aplinkos ir klimato politikos prioritetų.

Patirtis, įgyta įgyvendinant LVV, ir tam tikrais atvejais rekomendacijos, pateiktos atliekant kitas programos LIFE peržiūras, apibendrintos toliau šiame dokumente. Vertinti šie trys aspektai: programos aktualumas, nuoseklumas ir aprėptis; efektyvumas bei skatinamasis poveikis; ir veiksmingumas bei paprastinimas. Į kai kurias išvadas jau buvo atsižvelgta įgyvendinant dabartinę programą.

1. Programos aktualumas, nuoseklumas ir aprėptis

• Programa LIFE ir jos bendrieji tikslai yra aktualūs, jie susiję su Sąjungos esamais aplinkos ir klimato politikos prioritetais. Be to, poreikiai tenkinami esamame LIFE reglamente nustatytomis šešiomis prioritetinėmis sritimis.

• Apie 13 proc. LIFE projektų turi poveikį daugiau nei vienoje teminėje srityje. Šis sutapimas turi sinerginį poveikį: atsižvelgiant į tai, kad gamtos ištekliai yra tarpusavyje susiję, daugiatiksliai projektai būna veiksmingesni. Vertinant, už jų bendrą poveikį skiriama papildomų balų.

• Mažas biudžetas, politikos tikslų platumas ir nauji iššūkiai reiškia, kad iki programavimo laikotarpio pabaigos ne visų sričių problemos galės būti tinkamai išspręstos. Kad susidarytų kritinė masė, reikalinga pokyčiams, apimantiems visus aplinkos ir klimato klausimus, reikėtų gerokai padidinti biudžetą.

• Tačiau sumažinus teminę programos aprėptį, tai turėtų kritinių padarinių vienam ar keliems programos prioritetams (pvz., išteklių efektyvumui, vandens ir oro kokybei, ŠESD išmetamo kiekio mažinimui, gamtai ir biologinei įvairovei, įskaitant jūrų apsaugą, ir pan.).

• Sutampančios dotacijos, finansuojamos pagal programą LIFE ir kitas Sąjungos programas (pvz., parodomieji projektai pagal iniciatyvą „Horizontas 2020“), turi sinerginį poveikį, nes, nors programų dydis ir pobūdis skiriasi, jų tikslai ir veikla tarpusavyje siejasi. Kai kuriose srityse (pvz., gamtos ir biologinės įvairovės, įskaitant jūros ekosistemas) programai tenka unikalus ir pagrindinis vaidmuo. Pirmiausia pastebėta, kad sinergija ir papildomumas būdingi mokslinių tyrimų, sanglaudos ir kaimo plėtros programoms. Vis dėlto, jeigu būtų imtasi sisteminio sinergijos užtikrinimo būdų plėtojimo, atsirastų galimybė padėtį pagerinti.

2. Efektyvumas ir skatinamasis poveikis

• Apskritai, įvairių rūšių dotacijos (standartiniai veiksmų projektai, integruotieji projektai, techninė pagalba integruotiesiems projektams ir NVO parama) yra veiksmingi rezultatų siekimo būdai.

• Integruotieji projektai, kuriais koordinuojamas veiksmų įgyvendinimas dideliu teritoriniu mastu, turi didžiulio potencialo stiprinti skatinamąjį programos LIFE poveikį. Tikimasi, kad pagal dabartinę programą LIFE 2014–2016 m. integruotiesiems projektams skirtu 251,7 mln. EUR finansavimu bus paskatintos iš viso apytikriai 5,7 mlrd. EUR investicijos į aplinkos ir klimato politiką. Taigi tikimasi už kiekvieną išleistą programos LIFE eurą iš kitų šaltinių gauti dar po 22 EUR, kurie turi būti koordinuotai naudojami siekiant aplinkos ir klimato politikos tikslų.

• Bandomąja finansine priemone – Energijos vartojimo efektyvumo privataus finansavimo priemone (EVEPFP) – siekiama stiprinti finansų įstaigų gebėjimus plėtoti ir bandyti konkrečius paskolų produktus, skirtus privačiojo sektoriaus investicijoms į energijos vartojimo efektyvumo priemones. Priemonė buvo noriai naudojama, ir esama galimybės, kad pasibaigus bandomajam etapui bus galima pagerinti ir integruoti bandomąsias efektyvaus

energijos vartojimo paskolas taikant atitinkamas finansines priemones, sutelktas pagal Sąjungos programas, visų pirma įgyvendinant būsimą fondą „InvestEU“.

• Regionų komitetas paragino programa LIFE užtikrinti didesnį EVEPFP ir kitų atitinkamų finansinių priemonių tarpusavio papildomumą.

• Bandomąja finansine Gamtos turtų finansavimo priemone teikiamos paskolos, nuosavas kapitalas ir garantijos gamtos ir prisitaikymo prie klimato kaitos poveikio priemonėms, kuriomis galima gauti pajamų arba sumažinti sąnaudas. Pagal šią priemonę ketinama nustatyti bankams patrauklias operacijas, kurias galima kartoti (jos taps koncepcijos pagrįstumo įrodymais), ir taip galimiems investuotojams parodyti tokių operacijų, kuriomis tiesiogiai įgyvendinami biologinės įvairovės ir prisitaikymo prie klimato kaitos poveikio tikslai, patrauklumą. Nustatyta, kad neskubėta naudotis šia priemone, nes bankininkystės praktiką reikėjo pritaikyti taip, kad būtų galima vertinti tokių investicijų grąžą, kartu reikėjo gerinti projektų paraiškų kokybę. Atlikus programos LIFE laikotarpio vidurio vertinimą buvo padaryta keletas pakeitimų, kuriais siekiama padidinti priemonės matomumą ir užtikrinti techninės pagalbos priemonės veikimą. Projektų bazė dėl to pagerėjo. Viena iš rekomendacijų, kurią dar reikia įvykdyti, – šią finansinę paramą papildyti tikslinėmis dotacijomis (tai vadinam derinimu).

• Viešųjų pirkimų sutartys laikomos vertingu rezultatų siekimo būdu teikiant tikslinę paramą, skirtą aplinkos ir klimato srities teisės aktų ir politikos rengimui bei jų įgyvendinimo ir (arba) vykdymo užtikrinimui. Tai turi reikšmingą skatinamąjį poveikį.

3. Veiksmingumas ir supaprastinimas

• Komisijos vadovų delegacija Mažųjų ir vidutinių įmonių reikalų vykdomojoje įstaigoje (EASME) padėjo sutaupyti sąnaudų ir padidino programos veiksmingumą, pasitelkiant masto ekonomiją, nes dotacijoms valdyti reikėjo daug vienodų ir standartizuotų veiksmų.

• Programa LIFE yra gana veiksminga, palyginti su kitomis Sąjungos programomis. Valdyti programą LIFE santykinai kainuoja gerokai mažiau nei kitas panašias programas (pvz., Įmonių konkurencingumo ir MVĮ programą (COSME) ir iniciatyvą „Horizontas 2020“). Valdymo praktikos, kuriai būdinga tai, kad projektų stebėsenai naudojama išorės parama, rezultatas buvo tai, kad projektai įgyvendinti labai sėkmingai, o klaidų buvo labai mažai (0,2 proc. 2017 m. – iš visų Sąjungos programų tai mažiausias rodiklis).

Dar būtų galima imtis šių veiksmų:

• projektus tikslingiau orientuojant į pagrindinius prioritetus, būtų galima padidinti jų sutelktumą ir veiksmingumą, visų pirma tai pasakytina apie aplinkos paprogramę – jos teminiai prioritetai dabar reglamente apibrėžti septynerių metų laikotarpiui. Naujų prioritetų, atsirandančių per septynerių metų programavimo laikotarpį (pavyzdžiui, žiedinės ekonomikos ir su tuo susijusių sektorių, pavyzdžiui, plastiko), arba kitų prioritetų, kuriems projektais (atrinktais paskelbus kvietimą teikti pasiūlymus ir taikant principą „iš apačios į viršų“) skiriama nepakankamai dėmesio, atžvilgiu gali būti imamasi per mažai intervencinių priemonių.

• Paramos gavėjai mano, kad administracinė našta yra per didelė. Todėl reikia supaprastinti reglamentą ir paraiškų bei ataskaitų teikimo procesą. Vienos paprastinimo priemonės jau nustatytos, kitos dar yra bandomos.

• Kai kurių valstybių narių paramos gavėjų dalyvauja nedaug, dėl to kyla rizika, kad projekto skatinamasis poveikis bus silpnesnis. Įrodyta, kad naudojant skirtas nacionalines

lėšas ši problema nesprendžiama veiksmingai: dėl to sumažėjo dalyvių iš valstybių, kuriose dalyvių būta daugiau, bet dalyvių iš kitų valstybių nepadaugėjo. Nuo 2018 m. tai nebetaikoma. Nors 2014 m. pradėtos skirti gebėjimų stiprinimo dotacijos tebeskiriamos, daryti kokias nors išvadas dar per anksti, o rezultatai atrodo mišrūs. Reikėtų ieškoti naujų būdų dalyvavimo netolygumui sumažinti.

• Kuo projektų rezultatai daugiau atkartojami, tuo didesnis skatinamasis programos LIFE poveikis. 2016 m. ataskaitoje nurodyta, kad, nors apie trys ketvirtadaliai projektų turi didelį potencialą būtų atkartoti, dar yra ką gerinti, kad jie būtų iš tikrųjų atkartojami. Paramos gavėjai nurodo, kad pagrindinės kliūtys yra tai, jog trūksta finansinių priemonių, sprendimų priėmėjų suinteresuotumo ir skubos suvokimo, konkrečios informacijos ir informavimo apie sprendimus, kuriuos būtų galima perkelti, taip pat investicijų planavimo gebėjimų.

1.4.4. Suderinamumas ir galima sąveika su kitomis atitinkamomis priemonėmis

Programa LIFE yra vienintelis Sąjungos fondas, skirtas tik aplinkos ir klimato politikos tikslams, įskaitant perėjimą prie švarios energijos. Programa nusitaikyta į nišą, atsiradusią tarp Sąjungos programų, pagal kurias remiami moksliniai tyrimai bei inovacijos, ir Sąjungos programų, pagal kurias finansuojamas didelio masto priemonių įgyvendinimas (žr. 1 pav.).

Kaip matyti iš 1 pav., pirmas etapas – *moksliniai tyrimai / inovacijos* – yra susijęs su pirminiais moksliniais tyrimais, kuriais plečiamos mokslinės žinios, ir techniniu demonstravimu, kuriuo įrodomas inovacijų įgyvendinamumas. Programa LIFE šioje srityje netaikoma, išskyrus mažos apimties mokslinių tyrimų veiklą, kuria remiami kiti projektų tikslai. Antras etapas – *demonstracija / geriausia patirtis* – yra susijęs su naujų technologijų, metodų arba politikos, kaip būdų įgyvendinti politiką, testavimu, demonstravimu ir bandymu. Pagal programą LIFE daugiausia finansuojami šio etapo veiksmai, visų pirma standartiniai (tradiciniai) veiksmų projektai. Pagal programą LIFE taip pat finansuojami trečio etapo veiksmai, vadinami *naudojimo / gerinimo / informavimo lengvinimu*, pavyzdžiui, vykdant strateginius integruotuosius projektus ir veiklą, kuria remiamas perėjimas prie švarios energijos. Šiame etape projektais rengiamasi atitinkamų technologijų ar metodų plataus masto diegimui. Ketvirtas etapas – *žaliųjų sprendimų didelės apimties finansavimas* – yra susijęs su atvejais, kai technologija, metodas ar politika yra patikima, bet kyla pagrindinė kliūtis dėl galimybės gauti lėšų. Pagal programą LIFE finansavimas didelio masto diegimui neteikiamas.

Nors pagal programą LIFE vykdoma veikla tam tikros problemos tiesiogiai sprendžiamos vietoje, programos pagrindinis poveikis yra netiesioginis, t. y. jai tenka skatinamoji funkcija – remti nedidelio masto veiksmus, kuriais siekiama pradėti, plėsti arba paspartinti tvarią gamybos, platinimo ir vartojimo praktiką:

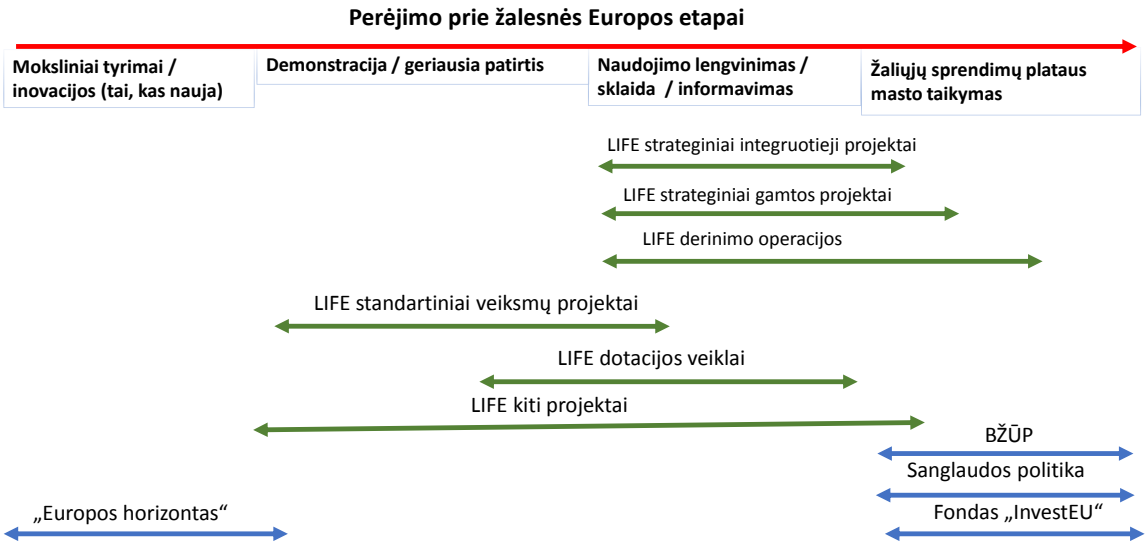
– palengvinant geriausios praktikos ir žinių plėtojimą ir mainus;

– stiprinant gebėjimus ir spartinant aplinkos ir klimato teisės aktų ir politikos įgyvendinimą;

– padedant suinteresuotiesiems subjektams išbandyti mažos apimties technologijas ir sprendimus; taip pat

– telkiant lėšas iš kitų šaltinių.

1 pav. Programos LIFE ir kitų pagrindinių EK programų bei fondų aprėptis

Šaltinis – Europos Komisija

Poveikio vertinimu patvirtinamos programos LIFE laikotarpio vidurio vertinimo išvados, kad finansavimo etapų, susijusių su aplinkos ir klimato politikos (žr. 1 pav.) įgyvendinimu, sutapimas turi sinerginį poveikį.

Visų pirma bus sukurta sinergija su [fondu „InvestEU“], ypač jo tvarios infrastruktūros linija, [„Europos horizontu“, Europos regioninės plėtros fondu, Sanglaudos fondu, „Europos socialiniu fondu+“, Europos žemės ūkio fondu kaimo plėtrai ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondu].

Pagal programą LIFE remiami parodomieji projektai, metodai ir geriausia praktika, kuriuos galima didesniu mastu atkartoti platesnėse programose. Svarbiems aplinkos ir klimato srities planams (pvz., upių baseinų valdymo planams ar švaraus oro planams) įgyvendinti, LIFE strateginiais integruotaisiais projektais telkiamos kitos Europos lygmens, nacionalinės, regioninės ir privačios lėšos. Kalbant konkrečiai apie paprogramę „Gamta ir biologinė įvairovė“, strateginiais gamtos projektais bus įgyvendinamos nuoseklios veiksmų programos, siekiant Sąjungos gamtos ir biologinės įvairovės srities tikslus ir prioritetus integruoti į kitų sričių politiką ir finansines priemones, be kita ko, koordinuotai įgyvendinant pagal Direktyvą 92/43/EEB nustatytas prioritetinių veiksmų programas. Šiais projektais bus siekiama koordinuoti esamus išteklius gamtos ir biologinės įvairovės srities tikslams remti, taigi bus gerinamas integravimas.

Atliekant poveikio vertinimą taip pat nagrinėtos dvi konkrečios galimybės, susijusios su Programos aprėptimi, – tuo siekta geriau išplėtoti galimą sinergiją, šalinti spragas ir atkreipti dėmesį į sutapimo atvejus.

Viena vertus, atsižvelgiant į panašius tikslus ir etapą, kuriems taikoma LIFE klimato paprogramė, perėjimo prie švarios energijos paramos veiksmų integravimu bus padidintas bendras programos nuoseklumas ir sinergija įgyvendinant Sąjungos aplinkos, klimato ir švarios energijos politiką.

Kita vertus, tęsiant BEST schemos[42] finansavimą pagal LIFE gamtos ir biologinės įvairovės paprogramę, bus šalinama spraga, susijusi su biologinės įvairovės finansavimu atokiausiuose regionuose ir užjūrio šalyse bei teritorijose, taip pat bus galima toliau plėtoti sinergiją, jau atsiradusią taikant BEST.

1.5. Trukmė ir finansinis poveikis

☑ **trukmė ribota**

☑ galioja nuo 2021 01 01 iki 2027 12 31

☑ įsipareigojimų asignavimų finansinis poveikis nuo 2021 iki 2027 m., o mokėjimų asignavimų – nuo 2021 iki 2036 m.

☐ **trukmė neribota**

įgyvendinimo pradinis laikotarpis – nuo MMMM iki MMMM,

vėliau – visuotinis taikymas.

1.6. Numatytas (-i) valdymo būdas (-ai)[43]

☑ **Tiesioginis valdymas**, vykdomas Komisijos:

☑ padalinių, įskaitant Sąjungos delegacijų darbuotojus;

☑ vykdomųjų įstaigų.

☐ **Pasidalijamasis valdymas** kartu su valstybėmis narėmis.

☑ **Netiesioginis valdymas**, biudžeto vykdymo užduotis perduodant:

☑ trečiosioms valstybėms arba jų paskirtoms įstaigoms;

☑ tarptautinėms organizacijoms ir jų įstaigoms (nurodyti);

☑ EIB ir Europos investicijų fondui;

☑ įstaigoms, nurodytoms Finansinio reglamento 70 ir 71 straipsniuose;

☑ viešosios teisės subjektams;

☑ privatinės teisės reglamentuojamoms įstaigoms, kurioms pavesta teikti viešąsias paslaugas, jeigu jos pateikia pakankamas finansines garantijas;

☑ valstybės narės privatinės teisės reglamentuojamoms įstaigoms, kurioms pavesta įgyvendinti viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę ir kurios pateikia pakankamas finansines garantijas;

☐ atitinkamame pagrindiniame akte nurodytiems asmenims, kuriems pavesta vykdyti konkrečius veiksmus BUSP srityje pagal SESV sutarties V antraštinę dalį.

Jei nurodomas daugiau kaip vienas valdymo būdas, išsamią informaciją pateikti šio punkto pastabų skiltyje.

Pastabos

---

[42] Nesant konkretaus teisinio pagrindo, sprendimą dėl šios schemos finansavimo biudžeto valdymo institucija priima kasmet: 2018 m. finansuoti parengiamieji veiksmai. Remiantis Finansiniu reglamentu, parengiamieji veiksmai yra skirti pasiūlymui dėl būsimų veiksmų parengti ir negali būti tęsiami daugiau nei trejus metus iš eilės. Todėl reikia nustatyti finansinę BEST tąsos po 2020 m. sistemą.

[43] Informacija apie valdymo būdus ir nuorodos į Finansinį reglamentą pateikiamos svetainėje „BudgWeb“ https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/man/budgmanag/Pages/budgmanag.aspx

Įgyvendinti Programą gali būti iš dalies perduota vykdomajai įstaigai, tai priklausys nuo sąnaudų ir naudos analizės ir atitinkamų sprendimų, kurie turės būti priimti.

Netiesioginis valdymas galėtų būti taikomas *ad hoc* pagrindu ir tik ribotai programos finansinio paketo daliai – įgyvendinti biudžetą gali būti patikėta tarptautinėms organizacijoms, Europos investicijų bankui arba Europos investicijų fondui ar kitoms organizacijoms. Tai priklausys nuo konkrečių užduočių pobūdžio.

2. VALDYMO PRIEMONĖS

2.1. Stebėsenos ir atskaitomybės taisyklės

Nurodyti dažnumą ir sąlygas.

Atlikus laikotarpio vidurio poveikio vertinimą nuspręsta, kad esamas stebėjimas ir vertinimas yra iš esmės veiksmingi ir rezultatyvūs.

Kalbant apie lėšų panaudojimą projektams, iš LIFE+ *ex post* patikrinimų ir LIFE projektų stebėsenos vietoje matyti, kad itin didelė procentinė dalis tenka projektams, duodantiems gerų rezultatų, o programos klaidų lygis (t. y. suma, kuri laikoma susijusi su rizika), gerokai mažesnis nei 2 proc. reikšmingumo riba ir mažėja: 2012 m. tai buvo 2,27 EUR nuo kiekvieno išleisto 100 EUR, 2015 m. sumažėjo iki 1,24 EUR, o 2016 ir 2017 m. sumažėjo dar labiau – iki atitinkamai 0,44 EUR ir 0,25 EUR, ir tai buvo mažiausias klaidų lygis iš visų Sąjungos programų.

Programos stebėsena yra pagrįsta patirtimi, sukaupta įgyvendinant ankstesnes programas, ir vykdoma:

1. projekto lygmeniu ir

2. programos lygmeniu.

1. Visuose pasiūlymuose turi būti nurodyti jų tikėtini rezultatai, pateikiami kaip projekto lygmens veiksmai. Šie veiksmai apibrėžiami remiantis iš anksto nustatytų pagrindinių veiklos rodiklių rinkiniu. Projektams šiuos rodiklius patvirtina stebėsenos grupė ir projekto pareigūnas, pagal juos stebima projekto pažanga. Tai turi būtų reguliariai atnaujinami ir tikėtini dydžiai, palyginti su tikraisiais dydžiais, nurodomais laikotarpio vidurio ir galutinėse ataskaitose.

Įgyvendinant aplinkos, gamtos, biologinės įvairovės ir klimato srities projektus, stebėsenos vizitai numatomi bent kartą per metus, o Komisijos darbuotojai kiekvieno projekto gyvendinimo vietoje lankosi bent kartą. Paramos gavėjui pateikiama grįžtamoji informacija, kad būtų gerinami veiklos rezultatai. Kiekvieno projekto pradžioje sukuriama stebėjimo byla, kurią sudaro trumpa ataskaita, apimanti projekto aprašymą, bendrai apibūdintus veiksmus ir numatomus gavinius bei rezultatus. Kasmetiniai stebėsenos grupės vizitai teikia galimybę apžvelgti projekto įgyvendinimą ir anksti nustatyti bei greitai išspręsti problemas. Tai padeda pasiekti, kad projektai būtų sėkmingi, o programos klaidų lygis būtų žemas.

Reikalaujama kiekvieno projekto atžvilgiu kartu su galutine ataskaita pateikti veiksmų pasibaigus programai LIFE planą, įskaitant, *inter alia*, tikėtiną poveikį, – pagal tokį planą vertinamas projekto rezultatų tvarumas. Bus toliau taikoma esama pasirinktų projektų stebėjimo vizitų praktika. Taip po metų bus gaunama informacijos apie galimybę projektus atkartoti, taip pat bus padedama vertinti programos skatinamąjį poveikį.

2. Programos lygmeniu daugiametėse darbų programose nustatomi konkretūs teminiai prioritetai, siektini per visą programų įgyvendinimo laikotarpį, ir konkretūs siekiniai, įskaitant tikėtinus gavinius (t. y. tikėtinas strateginių integruotųjų projektų skaičius, tai, kiek LIFE projektais aprėpiamas tinklas „Natura 2000“, taip pat tai, kaip jais aprėpiamas upės baseino rajonas). Pasibaigus kiekvienam metiniam kvietimui teikti pasiūlymus, Komisija tiria, ar finansuota pakankamai konkretaus veiksmo srities projektų, ir prireikus atliks pataisymus, kad pasiektų laikotarpio vidurio tikslinius rodiklius.

Pagrindiniai su konkrečiais prioritetais siejami pasiekimai pristatomi per grupės posėdžius ir apibendrinami teminėse ataskaitose. Tai viena iš priemonių, naudojamų rezultatams skleisti ir politikos plėtojimui bei įgyvendinimui skatinti.

Kadangi finansuojamos labai įvairios iniciatyvos, o projektų skatinamasis poveikis gali būti juntamas dažniausiai praėjus nemažai laiko, kai projektai jau užbaigti, Programos skatinamąjį poveikį vertinti itin sunku. Todėl būtina užtikrinti poreikio gauti išsamius bei aktualius duomenis ir su tuo susijusių sąnaudų bei paramos gavėjui tenkančios administracinės naštos pusiausvyrą.

Tuo tikslu bus naudojami šie informacijos šaltiniai, kartu su projektų lygmeniu surinktais duomenimis:

1. projektų rezultatų imtis bus vertinama pagal šaltinius ir priemones, atskirai nuo paties projekto (pvz., tai bus regioniniai duomenys apie oro kokybę arba duomenys iš įmonių registro). Šie projektai bus sistemingai nustatomi;

2. duomenys, paramos gavėjų savanoriškai pateikti apie jau pasibaigusius projektus, – jie bus tikrinami imties pagrindu ir vykstant *ex post* misijoms;

3. bus sistemingai renkami duomenys apie bendrą projektams sutelktų ir (arba) vykdant projektus koordinuojamų finansinių išteklių sumą;

4. pokalbiai su pagrindiniais subjektais nacionaliniu ir Sąjungos lygmeniu.

Taip su duomenų rinkimu susijusi našta ir toliau nuo paramos gavėjų bus perkeliama stebėtojams (stebėjimo grupėms, išorės stebėtojams, EASME ir Komisijai).

Programos laikotarpio vidurio vertinimas ir *ex post* vertinimas bus vykdomi atitinkamai 2024 ir 2027 m. Kaip apibrėžta poveikio vertinime, atsižvelgiant į vidutinę projektų trukmę, laikotarpio vidurio ir *ex post* vertinimais bus teikiama programos apžvalga programą tebevykdant, be to, bus atliekama 2014–2020 m. programos LIFE veiklos rezultatų ir programos LIFE+ poveikio analizė.

Kad būtų atskleista bendra nauda, kurią programos gali duoti siekiant konkrečių prioritetų, pavyzdžiui, klimato politikos ir biologinės įvairovės srityse, ir geriau pavaizduotas per visą programą šiems prioritetams galimų išlaidų lygis, į stebėjimo sistemą taip pat bus įtraukta su klimatu ir biologine įvairove susijusių išlaidų stebėjimo metodika, apibrėžta DFP komunikate.

Tai padės kasmet nustatyti visos programos LIFE išlaidas, susijusias su tais dviem prioritetais.

2.2. Valdymo ir kontrolės sistema (-os)

2.2.1. Valdymo būdo (-ų), finansavimo įgyvendinimo mechanizmo (-ai), mokėjimo tvarkos ir siūlomos kontrolės sistemos pagrindimas

Programos LIFE valdymo būdas yra Komisijos vykdomas centrinis tiesioginis valdymas, ir jis gali būti iš dalies perduodamas esamai vykdomajai įstaigai. Kartais gali būti numatyti konkretūs *ad hoc* veiksmai, taip pat netiesioginis valdymas.

Komisijai padės ekspertų grupė, kartu su valstybių narių atstovais.

Vidaus kontrolės sistema yra paremta anksčiau įgyta patirtimi. Jos pagrindiniai elementai, taikomi visiems finansiniams sandoriams (dotacijoms, viešiesiems pirkimams ir apdovanojimams), yra šie:

– finansinės grandinės, visų pirma pagrįstos kiekvienos operacijos *ex ante* patikrinimu, o tam tikrų finansinių grandinių atžvilgiu – konkrečiomis kontrolės priemonėmis;

– pareiškėjų arba konkurso dalyvių finansinių ir techninių pajėgumų patikrinimai, atliekami prieš skiriant dotaciją;

– metinės valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitos, taip pat kitos ataskaitos, kuriose didžiausias dėmesys skiriamas apskaitai ir finansiniam bei veiklos valdymui.

Projektų, kurių skaičius nustatomas iš anksto ir kurie atrenkami pagal riziką (siekiant nustatyti ir ištaisyti klaidas) arba pagal reprezentatyviąją imtį (siekiant leidimus suteikiančiam pareigūnui pateikti pakankamą operacijų teisėtumo ir tvarkingumo užtikrinimą), atžvilgiu vietoje atliekamas *ex post* auditas.

Kontrolės strategija atsižvelgiama į programos vertinimų rekomendacijas, vidaus auditoriaus pateiktas ataskaitas ir Audito Rūmų specialiąsias ataskaitas, kuriomis siekiama didinti programos veiksmingumą ir Europos pridėtinė vertę.

2.2.2. Informacija apie nustatytą riziką ir jai sumažinti įdiegtą (-as) vidaus kontrolės sistemą (-as)

Vidaus kontrolės sistema iš esmės pagrįsta per 25 programos LIFE valdymo metus įgyta patirtimi.

Projektų paramos gavėjai yra labai įvairios organizacijos: tai mažos ir didelės įmonės (įmonės gauna 44 proc. visos paramos, iš jų 33 proc. tenka MVĮ), privačios nekomercinės organizacijos (24 proc.), viešojo sektoriaus institucijos (32 proc.).

Pasiūlymai atrenkami pagal gavėjų profesionalius duomenis ir finansinį stabilumą, taip pat kitus teisinio pagrindo kriterijus.

Per atrankos procesą išankstinio įspėjimo sistema naudojama siekiant nustatyti galimą riziką, susijusią su galimais centralizuotai tvarkomų dotacijų gavėjais. Atrenkant projektus analizuojama dvigubo finansavimo rizika, informacija sistemingai keičiamasi su kitomis tarnybomis.

Mokymo sesijos dėl skirtingų projekto valdymo ciklo etapų bus rengiamos patalpose projektų vadovams, siekiant nustatyti konkrečius vadovybės ir finansinius poreikius. Siekiant išsiaiškinti tam tikrus klausimus, skatinami tiesioginiai ryšiai su Komisijos ir įstaigos projektų ir finansų pareigūnais.

Svarbiausi dotacijos sutarties reikalavimai paramos gavėjams deramai paaiškinami lankantis vietoje ir per koordinavimo susitikimus. Visų pirma, labai vertinga priemone reikalavimų nesilaikymo atvejams mažinti pasirodė stebėsenos misijų, kuriomis siekiama galimas problemas nustatyti labai ankstyvame etape, visų pirma paramos gavėjų įdiegtų kontrolės sistemų lygmeniu, ir ištaisyti klaidas, rengimas projektų pradžioje.

Rengiamos informavimo sesijos *ex post* auditoriams dėl sukčiavimo požymių, kurie gali būti nustatyti atliekant finansinių ataskaitų auditą vietoje. Papildomos informacijos apie kovos su sukčiavimu strategiją pateikta 2.3 punkte.

Nustatyta programos įgyvendinimo rizika daugiausia yra šių kategorijų:

– grėsmė, kad lėšos bus panaudotos nepakankamai tikslingai arba neefektyviai, taip pat grėsmė, kad lėšos bus per daug padalytos dėl didesnės teritorinės arba teminės aprėpties;

– klaidos ir neveiksmingumas, atsirandantys dėl to, kad taisyklės paramos gavėjams ir Komisijai yra sudėtingos (pvz., sąnaudų tinkamumas finansuoti, daug biudžeto eilučių).

Programą perduodant vykdomajai įstaigai, kyla ši rizika:

– prarandamas projektų indėlis formuojant politiką ir atvirkščiai;

– atsiranda koordinavimo trūkumų, jeigu programa perduodama iš dalies (koordinavimo su vykdomąja įstaiga, kitais paramos teikėjais arba finansų įstaigomis);

– programą perdavus iš dalies, kyla rizika, kad nebus aiškiai apibrėžtos atsakomybės už valdymą ir užduočių, perduotų įstaigai, ribos.

Kalbant apie pirmų dviejų rūšių riziką, ji iš dalies pašalinta pasirinkus konkrečias galimybes, analizuotas atliekant poveikio vertinimą, būtent:

1. supaprastinus reglamentą ir daugiametę darbo programą tiksliau nustatytas programos strateginis dėmesio centras;

2. sumažinta administracinė našta, tenkanti pareiškėjams arba paramos gavėjams;

3. supaprastintos Sąjungos biudžeto įgyvendinimo procedūros.

Galimo neigiamo šalutinio poveikio, valdymą perdavus EASME, rizikos, pavyzdžiui, tęstinumo nebuvimo ir projektų indėlio formuojant politiką ir atvirkščiai praradimo rizikos, išvengta jau anksčiau pagrindinius žmogiškuosius išteklius iš Komisijos perkėlus į EASME, taip pat parengus politikos integravimo strategiją, į kurią įtraukta pasikartojanti ir vienkartinė veikla, siekiant užtikrinti, kad:

– įgyvendinant programą ir projektus būtų atspindėti politikos poreikiai;

– atitinkami projektų gaviniai ir išvados pasiekia rizikos formuotojus ir gali būti jų naudojami.

Į strategiją įtraukta tokia veikla kaip įstaigos darbuotojų mokymas konkrečios politikos klausimais, bendri teminiai grupiniai susitikimai su projektų vykdytojais, bendras svarstymas apie kvietimuose teikti pasiūlymus nurodytus politikos poreikius, grįžtamosios informacijos apie projektų rezultatus, aktualius formuojant politiką, teikimas ir pan.

2.2.3. Kontrolės išlaidų efektyvumo apskaičiavimas ir pagrindimas (kontrolės sąnaudų ir susijusių valdomų lėšų vertės santykis) ir numatomo klaidų rizikos lygio vertinimas (atliekant mokėjimą ir užbaigiant programą)

Dabar 2014–2020 m. programa LIFE beveik visa perduoda vykdomajai įstaigai. Finansinė pažyma yra pagrįsta prielaida, kad 2020–2027 m. programa bus įgyvendinama Komisijos tarnybų pačioje Komisijoje. Išlaidų veiksmingumas, siejamas su perdavimu vykdomajai įstaigai, bus vertinamas atliekant sąnaudų ir naudos analizę.

Projektai:

– projektų atranka / vertinimas / derybos: prevencinė visų dokumentų kontrolė, prireikus padedant išorės ekspertams;

– projektų įgyvendinimas panaudojant dotacijas: prevencinis ir tiriamasis stebėjimas, vizitai vietoje kiekvieno projekto atveju bent kartą per jų gyvavimo laiką;

– prieš atliekant galutinį mokėjimą: tiriamosios ir taisomosios patikros, visų dokumentų patikra, įskaitant platų išorės audito pažymų naudojimą.

Kasmet vietoje bus atliekami dotacijų *ex post* patikrinimai. Be to, bus taikomas naujos rūšies auditas – „dokumentų auditas“, siekiant atlikti valdymo patikras ir šiuo tikslu nevykti į vietą.

Pagal programą LIFE atliekami patikrinimai negali būti atskirti nuo Programos valdymo: 2017 m. bendros valdymo išlaidos buvo 20 mln. EUR, įskaitant visus patikrinimus vietoje. Tai atitinka 4 proc. visos 2017 m. valdytos sumos.

Apskaičiuota, kad patikrinimų išlaidų suma šiek tiek sumažės supaprastinus, kaip numatoma, programos valdymą ir sąnaudų tinkamumo finansuoti taisykles:

• atsižvelgiant į patirtį įgyjamą vykdant bandomąjį projektą, reikėtų apsvarstyti galimybę dar labiau atsisakyti reikalavimo paraiškų teikimo proceso pradžioje pateikti išsamų pasiūlymą, ir dviejų etapų skyrimo procedūrą išplėsti įtraukiant ir standartinius projektus. Tai jau taikoma integruotiesiems projektams, o tam tikrų tradicinių projektų atžvilgiu vykdomas bandomasis projektas. Taip būtų sumažinta pareiškėjams tenkanti administracinė našta.

• Atsižvelgiant į projektų trukmę ir sudėtingumą, taip pat dotacijos vertę, pritaikyti ataskaitų teikimo reikalavimus.

• Supaprastinti rodiklių duomenų bazę, atsižvelgiant į projekto dėmesio centrą.

• Naudoti supaprastintą išlaidų apmokėjimą, išmokas grįsti gaviniais, riboti dotacija finansuoti tinkamas išlaidas.

• Dotacijas teikti etapais, taikant ribotus ataskaitų teikimo reikalavimus, įtraukti stebėsenos grupę.

• Supaprastinti paraiškų teikimo procesą, įskaitant racionalesnes formas ir patvirtinamuosius dokumentus.

2.3. Sukčiavimo ir pažeidimų prevencijos priemonės

Nurodyti dabartines arba numatytas prevencijos ir apsaugos priemones, pvz., išdėstytas Kovos su sukčiavimu strategijoje.

Sukčiavimas apima vidaus ir išorės nusižengimus. Visų pirma tai pasakytina apie Sąjungos finansinių interesų pažeidimą, kaip apibrėžta Konvencijoje dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos. Pagrindinis dalykas, kuriuo sukčiavimas skiriamas nuo klaidos, yra ketinimas. Sukčiavimas gali turėti ne tik finansinį poveikį, bet ir kelti riziką reputacijai.

Remiantis OLAF metodika ir gairėmis generaliniame direktorate parengta speciali kovos su sukčiavimu strategija, pagrįsta sukčiavimo rizikos vertinimais, atliktais vykdant pagrindinę finansų valdymo ir su finansais nesusijusio valdymo veiklą.

Sukčiavimo vertinimai buvo vykdyti 2015 m. birželio–rugpjūčio mėn. ir bus atnaujinti 2018 m. Sukčiavimo vertinimas taip pat vykdytas atsižvelgiant į Vidaus audito tarnybos atliktą pažangos, padarytos po SIAC atlikto kovos su sukčiavimu strategijos audito, stebėjimo auditą, taip pat į Audito Rūmų ataskaitas. Bendra atliktų sukčiavimo rizikos vertinimų išvada – likutinė rizika, kad reikšmingo sukčiavimo atvejai liks nenustatyti, yra maža (tikimybė ir poveikis).

Sritys, kuriose likutinė rizika įvertinta kaip maža arba vidutinė, buvo konkrečiai peržiūrėtos:

1) viešasis pirkimas. Remiantis rizikos vertinimu, pagrįsta daryti išvadą, kad įdiegtomis kontrolės priemonėmis veiksmingai mažinama pagrindinė sukčiavimo rizika viešojo pirkimo proceso pasirengimo, vertinimo, skyrimo ir įgyvendinimo etapuose (t. y. rizika dėl šališkų konkurso specifikacijų, neatskleistų interesų konfliktų, nesąžiningos vertinimo procedūros, slaptų rangovų susitarimų, slaptų susitarimų su rangovu ir naudojimusi viešai neatskleista informacija, fiktyviais rangovais, plagiatu, dvigubu finansavimu). Nustatyta, kad sritys, kuriose kyla maža arba vidutinė įvertintoji likutinė rizika, yra šios: a) slaptas susitarimas su rangovu dėl standartų neatitinkančių veiklos rezultatų; b) plagiatas / produktų pakeitimas kitais; c) dvigubas finansavimas (vidutinė likutinė rizika).

Siekiant pašalinti šią mažą arba vidutinę riziką ir vidutinę likutinę riziką, reguliariai naudojami kontroliniai grėsmių nustatymo sąrašai (tai dalis persvarstytos kovos su sukčiavimu strategijos), taip pat naudojamos išorės duomenų bazės (pvz., nurodytosios OLAF kovos su sukčiavimu svetainėje), kartu rengiamos papildomos mokomosios sesijos, koordinuojamos su OLAF.

2) Dotacijos. Remiantis rizikos vertinimu galima daryti išvadą, kad įdiegtomis kontrolės priemonėmis veiksmingai mažinama pagrindinė sukčiavimo rizika dotacijų proceso vertinimo, sutarčių sudarymo ir *ex post* etapuose (t. y. neatskleistas interesų konfliktas, nesąžininga vertinimo procedūra, veiksmai nevykdyti pagal techninį aprašymą, išmokėtos per didelės sumos, dvigubas finansavimas, bandymas sukčiauti). Nustatyta, kad sritys, kuriose kyla vidutinė įvertintoji likutinė rizika, yra šios: 1) dvigubas finansavimas; maža arba vidutinė rizika yra susijusi su 2) nenustatytais galimais sukčiavimo atvejais.

Ši rizika toliau mažinama rengiant papildomas mokymo sesijas, koordinuojamas su OLAF, ir reguliariai naudojant kontrolinius grėsmių nustatymo sąrašus (tai dalis persvarstytos kovos su sukčiavimu strategijos).

3) Administracinės išlaidos. Remiantis rizikos valdymu, įdiegtomis kontrolės priemonėmis veiksmingai mažinama pagrindinė sukčiavimo rizika tokiose srityse kaip mokymas, leidiniai, vidaus susitikimai, administracinių išlaidų pramogų ir reprezentacinių sąnaudų dalis (t. y. galimai nesąžiningas netinkamų finansuoti sąnaudų dengimas).

3. NUMATOMAS PASIŪLYMO (INICIATYVOS) FINANSINIS POVEIKIS

3.1. Atitinkama daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija ir siūloma nauja biudžeto išlaidų eilutė (-ės)

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	Biudžeto eilutė	Išlaidų rūšis	Įnašas			
	09 02 Aplinkos ir klimato politikos programa (LIFE)	DA / NDA[44].	ELPA šalių[45]	šalių kandidačių	trečiųjų valstybių	pagal Finansinio reglamento [21 straipsnio 2 dalies b punktą]
3 išlaidų kategorija. Gamtos ištekliai ir aplinka	09 02 XX Aplinkos sritis	DA	TAIP	TAIP	TAIP	NE
	09 02 XX XX Gamta ir biologinė įvairovė	DA	TAIP	TAIP	TAIP	NE
	09 02 XX XX Žiedinė ekonomika ir gyvenimo kokybė	DA	TAIP	TAIP	TAIP	NE
	09 02 XX Klimato kaitos švelninimas ir prisitaikymas prie jos	DA	TAIP	TAIP	TAIP	NE
	09 02 XX Perėjimas prie švarios energijos	DA	TAIP	TAIP	TAIP	NE
	09 01 XX XX Aplinkos sritis – administracinio valdymo išlaidos	NDA	TAIP	TAIP	TAIP	NE
	09 01 XX XX Klimato kaitos švelninimas ir prisitaikymas prie jos – administracinio valdymo išlaidos	NDA	TAIP	TAIP	TAIP	NE
	09 01 XX XX Perėjimas prie švarios energijos – administracinio valdymo išlaidos	NDA	TAIP	TAIP	TAIP	NE

Siūlomose biudžeto eilutėse pateikiamos veiksmų sritys, nurodytos Komisijos pasiūlymuose dėl naujosios 2021–2027 m. daugiametės finansinės programos (COM(2018)321 *final*), patvirtintuose 2018 m. gegužės 2 d., ir atitinka Programos struktūrą, pateiktą reglamento projekte.

Tokia biudžeto nomenklatūra, kokia pateikta finansinėje teisės akto pasiūlymo pažymoje, gali būti keičiama, dėl jos dar turi būti priimti tolesni sprendimai.

[44] DA – diferencijuotieji asignavimai, NDA – nediferencijuotieji asignavimai.

[45] ELPA – Europos laisvosios prekybos asociacija.

3.2. Numatomas poveikis išlaidoms

3.2.1. Numatomo poveikio išlaidoms santrauka[46]

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	3	Gamtos ištekliai ir aplinka

			2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	***Po 2027 m.***	**IŠ VISO**
09 02 XX XX Gamta ir biologinė įvairovė	Įsipareigojimai	1)	**261,992**	**268,057**	**277,446**	**290,490**	**307,658**	**329,587**	**355,431**	0,000	**2090,660**
	Mokėjimai	2)	9,268	102,459	127,137	156,468	191,813	228,469	258,373	1016,672	**2090,660**
09 02 XX XX Žiedinė ekonomika ir gyvenimo kokybė	Įsipareigojimai	1)	**164,507**	**168,315**	**174,210**	**182,400**	**193,180**	**206,950**	**223,177**	0,000	**1312,740**
	Mokėjimai	2)	5,820	64,335	79,831	98,248	120,440	143,458	162,234	638,376	**1312,740**
09 02 XX Klimato kaitos švelninimas ir prisitaikymas prie jos	Įsipareigojimai	1)	122,203	124,671	127,128	129,937	132,564	135,333	137,190	0,000	**909,027**
	Mokėjimai	2)	2,625	46,522	57,168	69,099	81,848	93,115	98,996	459,653	**909,027**
09 02 XX Perėjimas prie švarios energijos	Įsipareigojimai	1)	132,117	134,810	137,556	140,357	143,214	146,129	148,317	**0,000**	**982,500**
	Mokėjimai	2)	6,247	52,548	63,913	76,317	89,829	101,689	108,113	483,846	**982,500**
09 01 XX XX Aplinkos sritis – administracinio valdymo išlaidos [47]	Įsipareigojimai = Mokėjimai	3)	13,500	13,600	13,700	13,800	13,900	14,000	14,100	0,000	**96,600**

[46] Pateikiamos suapvalintos, todėl netikslios bendros sumos.

[47] Administracinio pobūdžio asignavimai, finansuojami iš programos paketo lėšų. Įtrauktos sumos, būtinos 2014–2020 m. programų neįvykdytiems įsipareigojimams, dabar valdomiems vykdomosios įstaigos, valdyti (tęstinumas).

09 01 XX XX Klimato kaitos švelninimas ir prisitaikymas prie jos – administracinio valdymo išlaidos	Įsipareigojimai = Mokėjimai	3)	5,684	5,773	5,925	5,777	5,864	5,864	6,086	0,000	**40,973**
09 01 XX XX Perėjimas prie švarios energijos – administracinio valdymo išlaidos [48]	Įsipareigojimai = Mokėjimai	3)	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	2,500	0,000	**17,500**
Aplinka	Įsipareigojimai		439,999	449,972	465,356	486,690	514,738	550,537	592,708	0,000	**3 500,000**
	Mokėjimai		28,588	180,394	220,668	268,516	326,153	385,927	434,707	1 655,048	**3 500,000**
Klimato sritis	Įsipareigojimai		262,504	267,754	273,109	278,571	284,143	289,826	294,093	0,000	**1 950,000**
	Mokėjimai		17,056	107,343	129,506	153,693	180,041	203,168	215,695	943,499	**1 950,000**
IŠ VISO asignavimų programos paketui	Įsipareigojimai	=1+3	702,503	717,726	738,465	765,261	798,881	840,363	886,801		**5.450,000**
	Mokėjimai	=2+3	45,643	287,736	350,174	422,208	506,194	589,095	650,402	2.598,547	**5.450,000**

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	7	„Administracinės išlaidos“

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	***Po 2027 m.***	**IŠ VISO**

[48] Administracinio pobūdžio asignavimai, finansuojami iš programos paketo lėšų. Neįtrauktos sumos, būtinos 2014–2020 m. programų neįvykdytiems įsipareigojimams, valdyti (tęstinumas), nes įsipareigojimai buvo finansuoti pagal iniciatyvą „Horizontas 2020“.

Žmogiškieji ištekliai[49]		17,017	21,879	28,314	30,602	35,464	38,038	40,755		**212,069**
Kitos administracinės išlaidos		1,061	1,312	1,920	1,620	1,646	1,746	2,396		**11,702**
IŠ VISO asignavimų pagal daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ	**18,078**	**18,078**	**23,191**	**30,234**	**32,222**	**37,110**	**39,784**	**43,151**		**223,771**

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

		2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	***Po 2027 m.***	**IŠ VISO**
IŠ VISO asignavimų visose daugiametės finansinės programos KATEGORIJOSE	Įsipareigojimai	720,580	740,917	768,699	797,483	835,991	880,148	929,952	**0**	**5673,771**
	Mokėjimai	63,721	310,927	380,408	454,431	543,304	628,879	693,553	2598,547	**5673,771**

[49] Tikimasi, kad programa bus iš dalies perduota vykdomajai įstaigai, tai priklausys nuo sąnaudų ir naudos analizės ir atitinkamų sprendimų, kurie turės būti priimti. Atitinkami administraciniai asignavimai, skirti programos įgyvendinimui Komisijoje ir vykdomojoje įstaigoje, bus atitinkamai pakoreguoti.

3.2.2. Numatomo poveikio administracinio pobūdžio asignavimams santrauka

– ☐ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti administracinio pobūdžio asignavimų nenaudojama

– ☑ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti administracinio pobūdžio asignavimai naudojami taip:

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Metai	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**IŠ VISO**
Daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJA								
Žmogiškieji ištekliai[50]	17,017	21,879	28,314	30,602	35,464	38,038	40,755	**212,069**
Kitos administracinės išlaidos	1,061	1,312	1,920	1,620	1,646	1,746	2,396	**11,702**
Daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJOS tarpinė suma	**18,078**	**23,191**	**30,234**	**32,222**	**37,110**	**39,784**	**43,151**	**223,771**

Neįtraukta į daugiametės finansinės programos[51] 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ								
Žmogiškieji ištekliai	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	**0,000**
Kitos administracinio pobūdžio išlaidos	21,684	21,873	22,125	22,077	22,264	22,364	22,686	**155,073**
Tarpinė suma, neįtraukta į daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ	**21,684**	**21,873**	**22,125**	**22,077**	**22,264**	**22,364**	**22,686**	**155,073**

IŠ VISO	**39,761856**	**45,064144**	**52,358484**	**54,298484**	**59,374624**	**62,148624**	**65,837624**	**378,84384**

[50] Visi trys GD neturi įdiegtų žmogiškųjų išteklių pajėgumų valdyti numatytus veiksmus, nes nė vienas iš jų nevaldo daugumos pagal 2014–2020 m. programą įgyvendinamų veiksmų, valdyti tuos veiksmus perduota vykdomajai įstaigai, ir numatoma, kad nuosekliai didės Aplinkos GD valdomų paprogramių („Gamta ir biologinė įvairovė“; „Žiedinė ekonomika ir gyvenimo kokybė“) sistema.

[51] Techninė ir (arba) administracinė pagalba bei išlaidos ES programų ir (arba) veiksmų įgyvendinimui remti (buvusios BA eilutės), netiesioginiai moksliniai tyrimai, tiesioginiai moksliniai tyrimai.

Žmogiškųjų išteklių ir kitų administracinio pobūdžio išlaidų asignavimų poreikiai bus tenkinami iš GD asignavimų, jau paskirtų priemonei valdyti ir (arba) perskirstytų generaliniame direktorate, ir prireikus finansuojami iš papildomų lėšų, kurios atsakingam GD gali būti skiriamos pagal metinę lėšų skyrimo procedūrą ir atsižvelgiant į biudžeto apribojimus.

3.2.2.1. Numatomi žmogiškųjų išteklių poreikiai

– ☐ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti žmogiškųjų išteklių nenaudojama.

– ☑ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti žmogiškieji ištekliai naudojami taip:

–

Sąmatą surašyti etatų vienetais

Metai		**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
•Etatų plano pareigybės (pareigūnai ir laikinieji darbuotojai)								
Komisijos būstinė ir atstovybės[52]		119	153	198	214	248	266	285
Delegacijos								
Moksliniai tyrimai								
• Išorės darbuotojai (etatų vienetais): CA, LA, SNE, INT ir JES[53] 7 išlaidų kategorija								
Finansuojama pagal daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ	– būstinėje							
	– delegacijose							
Finansuojama pagal daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ	– būstinėje							
	– delegacijose							
Moksliniai tyrimai								
Kita (nurodyti)								
IŠ VISO		119	153	198	214	248	266	285

Žmogiškųjų išteklių poreikiai bus tenkinami panaudojant GD darbuotojus, jau paskirtus priemonei valdyti ir (arba) perskirstytus generaliniame direktorate, ir prireikus finansuojami iš papildomų lėšų, kurios atsakingam GD gali būti skiriamos pagal metinę lėšų skyrimo procedūrą ir atsižvelgiant į biudžeto apribojimus.

Vykdytinų užduočių aprašymas:

Pareigūnai ir laikinieji darbuotojai	Su visa veikla susijęs veiklos ir finansų valdymas (dotacijos, viešojo pirkimo sutartys, apdovanojimai, kt.) Sinergijos plėtojimas ir derinimas su kitomis programomis. Stebėjimas ir vertinimas

[52] Tai apima žmogiškuosius išteklius, būtinus naujai programai valdyti, taip pat Aplinkos GD išteklius, kurių reikia neįvykdytiems programos LIFE+ įsipareigojimams valdyti; kaip apskaičiuota, 2021 m. reikės 5 etato ekvivalentų, 2022 m. – 4 etato ekvivalentų, ir, galiausiai, 2023 m. – 2 etato ekvivalentų.

[53] CA – sutartininkas („Contract Staff“), LA – vietinis darbuotojas („Local Staff“), SNE – deleguotasis nacionalinis ekspertas („Seconded National Expert“), INT – per agentūrą įdarbintas darbuotojas („agency staff“), JES – jaunesnysis delegacijos specialistas („Junior Professionals in Delegations“).

3.2.3. Trečiųjų šalių įnašai

Pasiūlyme (iniciatyvoje):

– ☑ nenumatyta bendro su trečiosiomis šalimis finansavimo

– ☐ numatytas trečiųjų šalių bendras finansavimas apskaičiuojamas taip:

Asignavimai mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Metai	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**IŠ VISO**
Nurodyti bendrą finansavimą teikiančią įstaigą								
IŠ VISO bendrai finansuojamų asignavimų								

3.3. Numatomas poveikis pajamoms

– ☑ Pasiūlymas (iniciatyva) neturi finansinio poveikio pajamoms.

– ☐ Pasiūlymas (iniciatyva) turi finansinį poveikį:

☐ nuosaviems ištekliams

☐ kitoms pajamoms

Nurodyti, jei pajamos priskirtos išlaidų eilutėms ☐

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Biudžeto pajamų eilutė:	Pasiūlymo (iniciatyvos) poveikis[54]						
	2021	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
……. straipsnis							

Asignuotųjų pajamų atveju nurodyti biudžeto išlaidų eilutę (-es), kuriai (-oms) daromas poveikis.

Kitos pastabos (pvz., poveikio pajamoms apskaičiavimo metodas (formulė) arba kita informacija).

[54] Tradiciniai nuosavi ištekliai (muitai, cukraus mokesčiai) turi būti nurodomi grynosiomis sumomis, t. y. iš bendros sumos atskaičius 20 % surinkimo sąnaudų.